

Tweede programmaboekje

BUURTEN VOOR BEWONERS 2

de PvdA in de buurt

Redactie:
Staf Depla
Jeroen Dijsselbloem
Stijn Verbruggen

Met dank aan Sjoerd Kuiper

VOORWOORD

In 2003 presenteerden we voor het eerst het boekje 'Buurten voor Bewoners'. In dat boekje werden de bevindingen gepresenteerd van een groot aantal wijkbezoeken van PvdA Tweede-Kamerleden, Eerste-Kamerleden, Europarlementariërs en lokale politici in steden in alle hoeken van het land. We gingen op zoek naar problemen en echt werkende oplossingen. Tijdens de bezoeken werd met bewoners gesproken over wat zij vinden dat er aan de hand is rond de leefbaarheid van hun buurt. Maar ook over successen die in andere buurten navolging verdienen. Bewoners willen werk maken van de eigen buurt. Dit lukt alleen als de lokale en landelijke politiek hen hier de gelegenheid en de steun voor bieden. De buurt moet weer van de bewoners worden. Bewoners moeten kansen krijgen om hun wijk weer een plek te maken waar het fijn is om in te wonen in plaats van een straat waar je vertrekt als je de verhuishwagen kan betalen. Dit vereist een offensief van de politiek. Geen woorden maar daden.

Inmiddels zijn we twee jaar verder. In de Tweede Kamer hebben we talloze initiatieven genomen om ideeën uit het boekje te realiseren. Tijdens de buurtbezoeken die ook na 2003 nog volgden, spraken we met buurtbewoners en anderen over de problemen en mogelijke oplossingen. Dat leverde weer nieuwe inzichten en betere oplossingen op. Daarom brengen we nu een tweede versie van dit boekje uit. De kern van het verhaal is hetzelfde gebleven, maar een aantal nieuwe problemen en oplossingen zijn toegevoegd. Ook zijn nieuwe inzichten verwerkt en is aangegeven wat er sinds 2003 is gebeurd. Het is een concreet actieprogramma voor

de landelijke en lokale politiek. We kijken nu vooral naar wonen en veiligheid. Het plan bestaat uit een reeks van concrete voorstellen waarbij steeds zoveel mogelijk is aangegeven of het op landelijk of lokaal niveau moet worden aangepakt en wat de PvdA vanuit de Tweede Kamer er concreet aan wil doen of al heeft gedaan.

Daarmee is 'Buurten voor Bewoners 2' hopelijk een inspiratiebron voor PvdA-ers in het hele land, die de komende tijd aan de slag gaan met de verkiezingsprogramma's voor de gemeenteraadsverkiezingen op 8 maart 2006.

Wouter Bos

INHOUD

Inleiding **De Staat van de Stad**

Betrokken bewoners

- Buurtetiquette
- Betrokken bewoners belonen
- Geef kinderen de ruimte
- Elkaars taal spreken
- Een brede buurtschool
- ID-banen cement van de buurt
- Vitale voorzieningen
- Buurteconomie
- Kansenzones

Leefbare en veilige wijken

- Snel aanpakken
- Veelplegers
- Buurtagent
- Justitie in de buurt
- Overlast van scooters
- Jeugdgroepen
- Buurtterreur
- Overlast van belwinkels
- Geweld achter de voordeur
- Huis-wietteelt
- Coffeeshops
- Elkaar kennen en buurtpreventie

Opvang en zorg

- Zorgen of bemoeien?
- Opvang Verslaafden
- Opvang dak- en thuislozen

Oplopende schulden
Illegalenproblematiek van de grote steden
Huisvesting van illegalen en kwetsbare groepen
Eenmalige pardonregeling
Terugkeerbeleid

Goed Wonen

Een hoogwaardige stad: stadsvernieuwing
Eerst bouwen dan slopen
Met slopen los je geen sociale problemen op
Ongedeelde stad
Woonruimte verdelen
Gedifferentieerder bouwen
Keuzevrijheid
Illegale verhuur
Betrokken bewoners
Schoon en heel

INLEIDING

DE STAAT VAN DE STAD

De Nederlandse steden zijn de emancipatiemotor van de samenleving. Kansenmachines die al eeuwenlang grote groepen mensen in staat stellen te leven, een inkomen te verdienen, een woning te vinden en de volgende generatie een nog betere opleiding te geven. Waar altijd mensen van buiten de stad worden opgevangen en een nieuwe toekomst wordt geboden. De stad werkt maatschappelijk gezien als een trekende schoorsteen.

Om de stad als emancipatiemachine beter te laten werken moet de stad meer kansen bieden aan nieuwe en bestaande bewoners. In de wijken waar echter niemand meer een baan heeft, de wiettelers zijn buurman verjaagt om een huis voor zijn zuster te bemachtigen, de verslaafde dagelijks voor overlast zorgt, panden links en rechts staan dicht getimmerd, ontkomen mensen bijna niet meer aan de neergaande spiraal. In dat soort wijken verdwijnen huisartsen, winkels, onderwijzers en sportclubs. Ze zijn er niet meer om mensen het steuntje in de rug te geven waardoor ze voor zichzelf kunnen zorgen. En waar de leraren nog wel zijn, kunnen ze door de grote concentratie van achterstanden onvoldoende hulp bieden. Hier stukt de emancipatie, en dreigen mensen gevangen te worden in sociaal isolement en achterstand.

We leggen ons niet neer bij het feit dat mensen in een wijk wonen waar ze alleen blijven omdat ze geen andere keuze hebben, omdat ze niet in staat zijn de verhuishuis te betalen. Deze gedwongen segregatie moet worden voorkomen. Juist in eenzijdig gebouwde goedkope buurten hopen sociale

problemen zich op. Dit soort buurten wordt te vaak door de eigen bewoners als onleefbaar ervaren.

Op andere plekken in de stad doet zich ook de tegenovergestelde ontwikkeling voor. Een wijk die tien jaar geleden nog een slechte naam had, kan nu helemaal uit het slop zijn. Bewoners en gemeente hebben de handen ineengeslagen. Er is gerenoveerd, er zijn nieuwe woningen gebouwd, er is geïnvesteerd in voorzieningen die weer het kloppend hart van de wijk zijn gaan vormen. Kortom; er zijn veel voorbeelden van waar het wel goed gaat, waar kansen worden gecreëerd en benut, waar de ambitie van buurtbewoners er iets van te maken volop de ruimte heeft gekregen. Voorbeelden die we elders in de stad kunnen gebruiken.

Er wordt op dit moment veel gevraagd van de kracht van onze steden om mensen op te vangen en ze een kans te bieden op een beter bestaan. Met name in de oudere arbeiderswijken en na-oorlogse hoogbouw van de grootste steden staat de 'kansenmachine' onder druk. Dit boekje richt zich op die wijken. Ook de wijken waar het wel goed gaat verdienen aandacht: we moeten voorkomen dat deze wijken in de gevaarzone komen. Maar de problematiek en de oplossingen die hier aan de orde komen, gaan met name over de wijken waar veel problemen samen komen. Uit de recente discussie over segregatie in concentratiewijken en de zin en onzin van spreiding werd de urgentie van de problemen duidelijk.

Het beroep dat in de steden wordt gedaan op formele en informele netwerken van hulpverlening, begeleiding en opleiding is enorm toegenomen. De huidige ingrijpende bezuinigingen gaan vaak ten koste van de kracht en kwaliteit van publieke voorzieningen. Individualisering leidt tot afbrokkeling van informele sociale netwerken. De problemen in achterstandwijken zijn ook verbreed en complexer geworden. Het gaat nog steeds, maar niet meer in de enige plaats, om voldoende werk en inkomen. Maar het gaat soms ook om

gewoon een dak boven je hoofd. In alle Nederlandse steden heeft zich de afgelopen decennia een groei van het aantal dak- en thuislozen en verslaafden voorgedaan. En pas de afgelopen jaren is begonnen aan een adequate opvang.

In alle Nederlandse steden is een grote groep nieuwe landgenoten zo goed en zo kwaad als het ging opgevangen. Met nieuwe culturen en gewoonten, die soms als een verrijking soms als een bedreiging worden ervaren. Met name de omvang van de immigratie in de jaren negentig heeft de emancipatiemachine onder grote druk gezet.

In de grootste steden zijn daarnaast ook schaduwgemeenschappen ontstaan van illegalen. Schattingen lopen uiteen van 100 tot 200.000 waarvan het merendeel in de vier grootste steden en daarbinnen weer in een handvol wijken.

Grote woningbouwcomplexen van kort na de oorlog zijn uitgewoond en aan vervanging toe. De moraal, 'de straat is van iedereen', is verworden tot 'wat van iedereen is, is dus van niemand'. Overlast en verloedering zijn zichtbaar, criminaliteit verhardt, bovenwereld en onderwereld raken vermengd. Een beeld wat, uiteraard in verschillende omvang, zich in alle Nederlandse steden wel ergens voordoet.

Tegelijkertijd wordt er dag in dag uit veel geïnvesteerd door de stad en haar bewoners in het creëren van nieuwe kansen, het verbeteren van woningen en straten en het bestrijden van overlast en criminaliteit. Desondanks, staat de leefbaarheid van veel stadswijken, door het hele land, onder grote druk. Op sommige plekken dreigen de kansen het af te leggen tegen de hindernissen.

De PvdA legt zich daar niet bij neer. Wij willen dat buurten weer gemeenschappen worden. De kans om in alle buurten en wijken in een goed netwerk terecht te komen, van familie of vrienden, van de school, een coach of de wijkagent, moet het weer winnen van de kans om in het verkeerde netwerk te komen, van overlast veroorzakende hufters tot drugsdealers

of loverboys. Er moeten weer gemeenschapsbanden kunnen ontstaan in de straat, op school of op het werk.

Voor de leefbaarheid van onze steden is een nieuw offensief nodig. De kern van zo'n offensief is hard optreden tegen mensen die de boel verzieken in een wijk. Gemeente, corporatie en andere instanties kunnen veel meer dan ze vaak doen. Daarnaast presenteert de PvdA in dit boekje een aantal voorstellen waarmee een hardere aanpak nog beter mogelijk wordt. Een ander belangrijk onderdeel van het offensief rond leefbaarheid is dat we een geweldige pluim uitdelen aan al die gewone, aardige en goede mensen die er iedere dag weer het beste van weten te maken en die hulp, steun en opvang bieden aan de mensen die het op eigen kracht – tijdelijk- niet redden.

Het leefbaar houden van onze steden vraagt veel. En op veel fronten tegelijk. Van bewoners, ondernemers en natuurlijk van de overheid. De PvdA wil de buurt terug geven aan haar huidige bewoners. Die moeten centraal staan, die moeten veel meer zeggenschap krijgen. Maar staan er nu nog te vaak alleen voor. De overheid heeft de plicht de ergste overlast, de ergste verpaupering, de ergste sociale misstanden aan te pakken. Dat vergt verantwoordelijkheid nemen in plaats van afschuiven. De urgentie van de situatie in de steden maakt dat een grotere inzet nodig is. Niet een terugtrekkende maar een optredende overheid.

Het gaat er daarbij in de eerste plaats om de leefbaarheid in de wijk terug te brengen. Daarvoor is op verschillende terreinen actie nodig. Op het gebied van sociale samenhang in de wijk: burens die elkaar kennen, groeten en helpen. Op het gebied van veiligheid: de wijkagent, aanpak van onveilige situaties en het keihard aanpakken van hufters in de wijk. Maar ook op het gebied van zorg zijn er talloze maatregelen die bij kunnen dragen aan de leefbaarheid in de Nederlandse wijken: denk aan voldoende opvang voor drugsverslaafden of

onderdak voor dak- en thuislozen. En ten slotte is er de fysieke aanpak van de wijk. Om tot meer gemengde wijken te komen, kan sloop- en nieuwbouw nodig zijn. Maar sloop- en nieuwbouw alleen is niet genoeg. De leefbaarheid en veiligheid in de wijk moeten op orde zijn, anders zal er niemand willen wonen in de duurdere woningen die gebouwd worden. Daarnaast moeten er veel meer goedkope woningen gebouwd worden in de randgemeenten en in de betere wijken van de stad. Zodat ook voor de mensen met een bescheiden inkomen de keuzevrijheid op de woningmarkt toeneemt.

In dit boekje wordt ingegaan op talloze maatregelen op de hiervoor genoemde terreinen. Soms betreft het punten die met name door de rijksoverheid aangepakt moeten worden, soms betreft het maatregelen op gemeentelijk niveau. En ook bewoners, corporaties, politie en anderen worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid voor de leefbaarheid in deze wijken.

Het is aan de politiek om steeds de ambities, inspiratie en betrokkenheid van de huidige bewoners van de buurten zoveel mogelijk ruimte te geven. Omdat de buurten van de bewoners zijn.

BETROKKEN BEWONERS

BUURTETIQUETTE

Gewoon normaal met elkaar omgaan, met elkaar rekening houden. Het is lang niet altijd 'gewoon' meer. Maar daar is wat aan te doen. Op steeds meer plaatsen, wijken of straten, worden woonregels of een buurtetiquette afgesproken. Een mooi voorbeeld komt uit Leiden waar op initiatief van de woningbouwcorporatie de bewoners zelf met behulp van een enquête de woonregels formuleerden. Het gaat dan niet om zware overlast maar om kleine irritaties, zoals parkeren van de fiets of een winkelwagentje op de galerij. De woonregels vormen inmiddels onderdeel van het huurcontract en driekwart van de bewoners hebben dat contract getekend. Een wijkmeester of huismeester is onontbeerlijk evenals de betrokkenheid van de wijkagent.

Een ander voorbeeld komt uit Gouda waar de bewoners zelf konden aangeven welke van de 25 stadsregels ze de belangrijkste vinden. Ook zijn er ervaringen met stadsetiquette in Rotterdam, waarbij omwonenden van een plein regels afspraken over bijvoorbeeld het aanspreken van elkaars kinderen bij wangedrag, muziek op straat tot een bepaalde tijd, etc.

Deze benadering spreekt de PvdA zeer aan. Zeker wanneer het voortouw van bewoners zelf komt. Gemeenten, corporaties of de politie kunnen het samen opstellen van spelregels natuurlijk stimuleren en ondersteunen.

BETROKKEN BEWONERS BELONEN

Op steeds meer plekken pakken bewoners zelf het initiatief. Die helden verdienen alle steun. Iedereen kent het opzome-

ren in Rotterdam. Maar in Tilburg kennen ze 'Vrolijk de straat op' waarbij bewoners geld kunnen krijgen voor initiatieven en activiteiten om hun buurt of straat gezelliger, groener, schonner te maken.

In een aantal wijken heeft men nu een 'wijkconciërge' als contactpersoon. Een buurtbewoner wordt door de gemeente aangesteld als direct aanspreekpunt voor bewoners op het 'schoon/heel/veilig' van de buurt. De conciërge heeft directe lijnen met de wijkagent, de woningbouwcorporatie, de vuilophaaldienst en de gemeentereiniging om zo binnen één dag problemen op te lossen. In Arnhem-zuid leggen bewoners wat extra geld bij zodat de flatmeester vijf dagen per week aanwezig kan zijn. Met direct merkbaar effect.

In het oosten van het land zijn enkele woningbouwcorporaties begonnen met de 'Gold-service'. Trouw betalende huurders krijgen een extra servicebudget wat zelfs wordt verdubbeld als het door bewoners gezamenlijk geïnvesteerd wordt in de buurt. Deze service stimuleert de betrokkenheid en slagvaardigheid van huurders in hun eigen buurt. Nachtpreventie in de Haagse wijk Regentes/Valkenbos is een ander vorm waarbij bewoners zelf hun wijkveiligheid verbeteren. Zij krijgen daarbij steun van gemeente en politie.

In Enschede gaat een woningcorporatie huurders, die zich inzetten voor de buurt belonen met spaarpunten en cadeaus. Een laatste voorbeeld is dat bewoners een vaste dag in de week zelf hun stoepen vegen, waarbij de reinigingsdienst als tegenprestatie de straat een keer extra veegt.

De betrokkenheid van bewoners wordt niet altijd beloond. Zo kan het gebeuren dat als bewoners en huurders samenwerken aan het schoon en veilig houden van hun wijk, de vraag naar woningen in hun wijk omhoog gaat en verhuurder de huren verhoogt. Een straf voor goed gedrag. De PvdA wil dit omdraaien en komt met voorstellen voor een bewonersbonus.

Ook een spaarsysteem waarbij bewoners kunnen sparen voor een bepaalde voorziening in de wijk en keuze kunnen maken

uit een aantal alternatieven is een optie. Specifiek kan dit ook voor kinderen, bijvoorbeeld een moderne vorm van 'heitje voor een karweitje'. In de BeterBegroting van de PvdA is 10 miljoen euro uitgetrokken om de inspanningen van bewoners voor hun wijk te kunnen belonen.

>> **Bewoners die zich inzetten voor de buurt moeten worden gesteund bijvoorbeeld door een wijkbudget of een bewonersbonus.**

In buurten waar mensen vaak verhuizen, is zo weinig samenhang dat bewoners soms een zetje nodig hebben van een tussenpersoon die naast ze staat en samen oplossingen zoekt voor praktische problemen. Zo'n buurtwerker wijst de weg naar samenwerking met de gemeente, woningbouwcorporatie, school of politie en helpt bij de start van een activiteit, maar neemt de verantwoordelijkheid niet over. Het vernieuwde opbouwwerk zou die rol bij uitstek kunnen vervullen.

Goede voorbeelden van wijkgebonden budgetten zijn voortgekomen uit het project 'Onze Buurt aan Zet' dat in het kader van het Grotestedenbeleid is uitgevoerd. In dit project hebben buurten in de 30 grote steden van Nederland geld gekregen van het ministerie en de gemeente om de leefbaarheid, sociale cohesie en veiligheid in de wijk te verbeteren.

In het 'Buurt aan zet'- project in Enschede is de beslissing over het te besteden geld daadwerkelijk bij de bewoners gelegd. Deze hebben vervolgens een comité gevormd, dat beslist welke van de voorgedragen projecten geld toegewezen krijgt. In het comité zijn ook ambtenaren, wijkagenten, welzijnswerkers en woningbouwcorporaties vertegenwoordigd. In verschillende stemrondes zijn plannen goed- of afgekeurd. De uiteindelijke winst zit vooral in het begrip dat de bewoners krijgen voor de werkwijze van de gemeente. Door mee te werken aan besluiten zien zij welke afwegingen de gemeente moet maken en wat daar allemaal bij komt kijken.

In Almelo is voor het 'Onze Buurt aan Zet' project gekozen voor het Nieuwstraatkwartier, een kleine wijk met voornamelijk vooroorlogse huizen aan kleine straatjes. Er zijn problemen met wietplantages en er is sprake van een hoge werkloosheid. Met de leus 'wat zou u doen met 2 miljoen?' werd het 'Onze Buurt aan Zet' project gelanceerd. In iedere straat werd een straatambassadeur benoemd. Vaak was dat een betrokken inwoner die enthousiast voor het project was geworden. Deze buurtbewoners kregen allemaal een eigen visitekaartje van de gemeente en werden een aanspreekpunt voor burens maar ook voor de gemeente. Deze vrijwilligers en een aantal ambtenaren trokken met een caravan de wijk in om de bewoners te betrekken bij het initiatief. Deze aanpak zorgde voor een stortvloed aan ideeën. Die ideeën werden gepresenteerd op een buurtavond waar iedereen kon stemmen op de ideeën die hem of haar het beste leken. Op basis van de uitkomsten van deze stemming zijn een aantal projecten van start gegaan. Zo werden er in Almelo lantarenpalen aangepast zodat ze wit licht in plaats van geel uitstraalden. Bewoners vonden dat een veiliger en prettiger situatie geven, waarop de gemeente het heeft uitgevoerd. Ook is er een park aangepakt, dicht begroeide struiken die gevoelens van onveiligheid creëerden werden daar verwijderd.

>> **De PvdA wil dat buurtbudgetten blijvend worden ingevoerd en de zeggenschap daarvan aan de bewoners geven.**

GEEF KINDEREN DE RUIMTE

Onderzoek laat zien dat kinderen in wijken een belangrijke schakel zijn voor wijkbewoners om met elkaar in contact te komen. Dat geldt des te sterker als er voldoende speelruimte is in de wijk. Verkeer en met name de auto, staat meer buiten spelen in de weg. Als we weer meer sociale samenhang in wijken willen zal daar dus wat aan gedaan moeten. Geef kinderen meer plekken om te spelen. Richt tijdelijk braakliggende

terreinen in als groene speelvelden. Het mes snijdt aan twee kanten; verdere verpaupering wordt voorkomen en kinderen kunnen hun gang gaan. Ook jongeren, die al snel worden afgeschilderd als probleemjeugd of hangjongeren, hebben gewoon recht op een eigen plek in de wijk.

Zorg voor kinderroutes die autoloos of autoluw zijn in de wijken naar voorzieningen voor kinderen en jongeren zoals scholen, bibliotheek, speeltuinen etc.

Te vaak wordt door politici en ambtenaren zonder jongeren over jongeren gepraat. Voor hangplekken moeten duidelijke spelregels worden gemaakt met zowel de jongeren als omwonenden om overlast te voorkomen. Daarbij moet rekening worden gehouden met (concurrentie tussen) verschillende groepen en het gegeven dat jongeren de voorzieningen snel ontgroeien en zich steeds nieuwe groepjes zullen aandienen.

>> **Elke buurt moet eigen plekken hebben voor kinderen en jongeren.**

Een prachtig uitgevoerd plan komt uit Groningen waar in de wijk Vinkhuizen is aangetoond dat wijkvernieuwing meer is dan stenen stapelen. Op de plek van gesloopte woningen is een prachtig groen plein teruggebracht waar kinderen volop kunnen spelen, en waarbij de buurt de jury was die besliste over de inrichting en het geplaatste kunstwerk.

Kinderen hebben recht op een eigen plek, maar ook op structuur. Gemeenten moeten gesteund worden in het verder ontwikkelen van brede scholen, juist ook in het voortgezet onderwijs. Samen met de muziekscholen, buurtwerk, speeltuinvereniging, sportverenigingen en ondernemers moet geregeld worden dat kinderen en jongeren niet rondhangen op pleinen en straten. Bijvoorbeeld doordat scholieren hun huiswerk op school afmaken, op stage gaan, spelen of sporten. En dat er activiteiten zijn in het weekend en de vakanties.

ELKAARS TAAL SPREKEN

Het belang van met elkaar te kunnen spreken in een wijk behoeft geen toelichting. Het is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van mensen zelf om zich de Nederlandse taal eigen te maken. Het is essentiële voorwaarde om volop te kunnen meedoen in de Nederlandse samenleving. De overheid moet zorgen dat de inburgering snel en goed *kan* verlopen. De vrijblijvendheid van deelname maar ook van de uitkomst van de cursus moet er van af. In de plannen van het kabinet trekt de overheid ten onrechte zijn handen er vanaf; daardoor dreigt alle ervaring van de afgelopen jaren verloren te gaan en het onbetaalbaar te worden voor de mensen om wie het gaat.

Na afronding van de inburgeringscursus moeten nieuwkomers in staat zijn hun weg te vervolgen richting werk of scholing. Een eindtoets is daarvoor onmisbaar. Een beperkte eigen bijdrage aan de kosten van inburgering, rekening houdend met draagkracht, is redelijk. Er is nog steeds teveel uitval. Dit kan worden teruggedrongen door meer rekening te houden met individuele omstandigheden zoals wel of geen werk, wel of geen kinderen etc, maar ook door een deel van de eigen bijdrage afhankelijk te maken van succesvolle afronding van de cursus.

Veel migranten die al vóór de 'inburgeringsplicht naar Nederland kwamen, zgn. oudkomers, hebben nooit de kans noch een stimulans gekregen de Nederlandse taal goed te leren. De PvdA wil hier een inhaalslag maken. Alleen al de groep oudkomers met een uitkering of ouder van een schoolgaand kind bestaat uit circa 450.000 mensen. In het huidige tempo hebben we nog tientallen jaren nodig om deze groep op het gebied van taal verder te helpen.

Uitkeringsgerechtigden voor wie taalachterstand een probleem is bij het vinden van een nieuwe baan, moeten snel een passend cursusaanbod krijgen. Dit is een normaal onderdeel van de reïntegratie van de arbeidsmarkt. Daarvoor moet wel voldoende geld zijn. In de BeterBegroting maakt de PvdA

voor de komende jaren dan ook 300 miljoen euro vrij voor scholing van oud- en nieuwkomers.

>> De PvdA wil een inhaalslag maken voor taallessen voor oudkomers.

Een praktijkvoorbeeld van het belang van taal voor de betrokkenheid bij de eigen buurt komt uit Dordrecht. In Dordrecht wilde de gemeente met *alle* bewoners praten over hoe de wijk moest worden ingericht, welke wensen en behoeften bewoners hebben. Voor veel allochtone bewoners, zeker ouderen, leverde dat meepraten problemen op vanwege de gebrekkige beheersing van de Nederlandse taal. De oplossing werd gezocht in het geven van Nederlandse taallessen in de buurt. De bewoners maakten er gretig gebruik van; zij hadden er immers alle belang bij.

Op het ROC West-Brabant wordt sinds enkele jaren de methode 'Educatie en Arbeid' gehanteerd. Uitgangspunt hierbij is dat praktijkstages de integratie in de samenleving bevorderen. De kloof tussen school en bedrijfsleven wordt zo gedicht.

De Stichting Ontmoeting met Buitenlandse Vrouwen in Den Haag bereikt goede resultaten met een aanpak die gericht is op thuislessen voor buitenlandse vrouwen die niet naar buiten kunnen, durven of mogen. De meeste vrouwen die hier aan meedoen, kunnen na een tijdje wél aan activiteiten buiten de deur deelnemen. Er zijn in Nederland op dit moment tien van dergelijke 'thuislesorganisaties'. Het zou goed zijn als deze aanpak ook wordt uitgebreid naar andere steden: zo kunnen veel meer allochtone vrouwen maatschappelijk participeren!

ZO JONG MOGELIJK BEGINNEN MET HET LEREN VAN NEDERLANDS

De Nederlandse taal leren is niet alleen van groot belang voor

volwassen, maar natuurlijk ook voor kinderen. Hoe jonger een kind begint met de Nederlandse taal te gebruiken, hoe minder achterstand het kind heeft als het op de basisschool begint. De PvdA heeft de afgelopen jaren hard gestreden voor meer voorschoolse activiteiten waarbij jonge kinderen vanaf 2,5 jaar de taal spelenderwijs leren en met elkaar leren spelen. Alle kinderen hebben hier baat bij. De PvdA wil dan ook dat de voorschool voor alle kinderen beschikbaar is. Voor kinderen van wie de ouders slecht Nederlands spreken is dit echt een noodzakelijke ondersteuning om taalachterstand op school te voorkomen. Overigens gaat het hier niet alleen om allochtone ouders. Meer dan 1 miljoen uit Nederland afkomstige mensen spreekt of schrijft de eigen taal slecht en kan zijn of haar kind dus ook moeilijk helpen. Het kabinet wil slechts 70 % van de doelgroep bereiken. Wij willen dat alle kinderen die het nodig hebben er gebruik van kunnen maken.

>> **De PvdA wil extra geld vrij maken voor het leren van Nederlands aan kinderen vanaf 2,5 jaar.**

EEN BREDE BUURTSCHOOL

De school in de wijk is een veilige plaats voor kinderen. Voor sommige kinderen is het zelfs de enige plaats waar zij rustig kunnen leren en spelen. Steeds meer scholen werken samen met peuterspeelzalen, tussen de middag opvang, naschoolse opvang, bibliotheken en welzijnsinstellingen om de kinderen tijdens, maar ook na schooltijd een veilige plek te bieden. Daarbij kunnen deze instellingen elkaar goed helpen om het kind zoveel mogelijk te ondersteunen bij het leren. We noemen dit vaak 'brede scholen', omdat de school in samenwerking met anderen meer doet dan lesgeven. In buurten en wijken waar dat nodig is werken deze brede scholen ook samen met de politie. De wijkagent komt af en toe in de school en geeft voorlichting. Ook houdt de wijkagent samen met de school jongeren in de gaten die voor overlast in de wijk zorgen. Extra voorzieningen voor deze scholen worden vaak

betaald door de gemeenten. Zij kunnen dit betalen uit het budget voor gemeentelijk onderwijs beleid. Het kabinet wil de rol van de gemeenten voor het onderwijs echter verminderen en bezuinigt op het budget van de gemeenten.

>> **De PvdA wil investeren in brede buurt scholen.**

ID-BANEN CEMENT VAN DE BUURT

Het kan niet vaak genoeg gezegd worden; de ID- en WIW-banen zijn het cement geworden van de leefbaarheid van veel wijken in het land. Ze zorgen voor toezicht, voor onderhoud en beheer. Ze verrichten belangrijk werk dat eerder was wegbezuinigd. Denk eens aan de stadswachten in Nijmegen, het buurtbeheer in Groningen, schoolconciërges in Hengelo, de speel-uitleen in Delft en Haarlem. In de Haagse wijk Transvaal wordt het tennispark 't Trefpunt, het sociaal restaurant, het wijkpark Transvaal, het zwembad, het speelterrein en de fietsenstalling van de Houtzagerij 'gerund' door ID'ers! Zij zorgen er kort gezegd voor dat een algemeen debat over waarden en normen concreet zichtbaar en merkbaar wordt!

Het kabinet Balkenende heeft veel bezuinigd op de budgetten, waardoor voor veel ID'ers hun baan op de tocht staat, en nieuwe instromers geen kans meer hebben. Het kabinet heeft onder druk van sociale partners van 7.200 ID-banen gewone banen gemaakt, maar rest van de ruim 50.000 ID-banen dreigt te verdwijnen. De gevolgen van de kabinetsmaatregelen worden steeds meer zichtbaar. Zo staat de banen van 4.000 conciërges op de tocht. Ook is het aantal stadswachten inmiddels al met 1400 afgenomen.

>> **De PvdA wil dat ID-banen blijven bestaan in de vorm van opstap- en vangnetbanen, om zo mensen meer kans op arbeidsparticipatie te bieden en leefbaarheid en welzijn te vergroten.**

VITALE VOORZIENINGEN

Steeds meer voorzieningen in de buurt verdwijnen. Op vele plekken zijn geen bankkantoren, gemeentehuizen of postkantoren te vinden. Zelfs in grotere wijken sluiten de winkels. De PvdA vindt dat op alle plaatsen en wijken waar tienduizend of meer mensen wonen, en op andere plekken binnen drie kilometer, een aantal basisvoorzieningen moet zijn. In een initiatiefwet van PvdA kamerlid Ferd Crone is reeds opgenomen dat ook grote stadswijken onder het verplichte voorzieningenniveau van banken zullen vallen. De PvdA zal voorstellen ook de Postwet aan te passen zodat ook postdiensten binnen diezelfde afstand beschikbaar blijven. We starten een maatschappelijke gespreksronde voor een tweede, aanvullende wet waarmee ook een aantal andere basisvoorzieningen die onder (semi-) overheidsverantwoordelijkheid vallen beter bereikbaar worden en blijven, zoals diensten van gemeenten, sociale- en woonzaken en gezondheid. Door slimme combinaties van voorzieningen kan geld bespaard worden en dienstverlening worden verbeterd.

>> **De PvdA wil wetgeving om de bereikbaarheid van vitale voorzieningen, óók in de stad, veilig te stellen**

De bereikbaarheid van voorzieningen in de buurt is natuurlijk helemaal belangrijk voor ouderen. Steeds meer ouderen blijven steeds langer thuis wonen. Van hen wordt veel gevraagd. Zij moeten zich aanpassen aan een snel veranderende omgeving terwijl hun fysieke mogelijkheden en incasseringsvermogen afnemen. Soms zijn ouderen eenzaam, voelen zich onzeker of onveilig. Goed gemeentelijk welzijnsbeleid is hierbij cruciaal. Wij willen dat er in iedere (oude) stadswijk een ontmoetings- en informatieplek voor ouderen is. Daar kunnen ouderen geholpen worden om zo lang mogelijk op een prettige wijze zelfstandig in hun eigen buurt te kunnen blijven wonen.

BUURTECONOMIE

Winkels en eethuizen leveren een positieve bijdrage aan de samenhang in een wijk. Samen met andere bedrijfjes in de wijk zorgen ze niet alleen voor werkgelegenheid, maar vormen ze ook ontmoetingsplekken. En ze bieden stageplaatsen voor leerlingen uit de wijk, sponsoren de voetbalclub uit de wijk en dragen bij aan het wijkfeest. Kleine buurtwinkels verdwijnen. Bewoners zijn aangewezen op grote supermarkten van de bekende ketens die vaak verder weg liggen. Dat is lastig voor ouderen die slecht ter been zijn en op de buurtwinkel waren aangewezen. Maar ook voor de andere wijkbewoners is het een verschraling van de wijk.

Ondernemers hebben er daarnaast belang bij dat de omgeving veilig is. Zij kunnen een belangrijke trekker zijn bij een brede aanpak van onveilige situaties en het aanpakken van zwerfvuil en rotzooi.

Het is voor de leefbaarheid in de wijk aantrekkelijk om de buurtconomie te stimuleren. Vanwege alle eerder genoemde effecten: werkgelegenheid, ontmoeting, sponsoring en veiligheid. Starters moeten een kans krijgen om dicht bij huis aan de slag te gaan. De gemeente kan, in samenwerking met de Kamer van Koophandel, voorlichting en ondersteuning bieden bijvoorbeeld door middel van het instellen van 'ondernemershuizen'. Daar worden starters begeleid en gecoached, zodat zij zich op hun startende onderneming kunnen richten en niet verzuipen in de formulieren en papieren.

>> **Voor de leefbaarheid in de wijk is de buurtconomie van groot belang. De PvdA wil dat starters ondersteuning krijgen en dat voorzieningen in de wijk behouden blijven.**

In sommige wijken hebben ondernemers en starters een duwtje in de rug nodig. Daar zijn zodanige investeringen in het opknappen van een pand of het verbeteren van de veiligheid nodig, dat geen enkele ondernemer het zich kan permitteren om daar aan de slag te gaan. In die gevallen zou de kan-

senzone uitkomst kunnen bieden: in specifieke wijken kan gewerkt worden met subsidies en/of belastingvoordelen.

KANSENZONES

In navolging van succesvolle projecten in de VS, Ierland en Engeland, wil de PvdA in de grote steden kansenzones creëren. Dit zijn gebieden, bijvoorbeeld de oude wijken, waar private investeerders worden gestimuleerd om te investeren bijvoorbeeld door belastingvoordelen te bieden. Het kan gaan om investeringen, vaak samen met corporaties en de gemeente, in woningverbetering en herstructurering. Het kan echter ook gaan om het starten of vestigen van een bedrijf of vestiging in de achterstandswijk, waardoor nieuwe werkgelegenheid ontstaat en de neerwaartse spiraal wordt doorbroken.

In Rotterdam wordt inmiddels werk gemaakt van economische kansenzones. Er zijn acht zones aangewezen, waar starters van het rijk en de gemeente een subsidie krijgen en belastingvoordeel hebben. Over andere maatregelen, bijvoorbeeld om het opknappen van oude panden te bevorderen, wordt nog gesproken. De PvdA vindt het erg belangrijk dat daar werk van wordt gemaakt. Het stimuleren van startende bedrijfjes kan een belangrijke impuls geven aan de wijk, maar ook investeringen in woningen en winkels zouden gestimuleerd worden. Het is de bedoeling dat Utrecht, Amsterdam en Den Haag het voorbeeld van Rotterdam binnenkort volgen. Als de aanpak succesvol is, en daarvoor is het van belang dat de huidige aanpak verbreed wordt, dan kan wat de PvdA betreft in alle wijken die vallen onder de 56-wijkenaanpak van het ministerie van VROM een kanszone worden gerealiseerd.

>> **De PvdA wil dat investeren door ondernemingen in achterstandswijken aantrekkelijk wordt gemaakt. Daartoe dienen meer kansenzones aangewezen te worden, bijvoorbeeld alle 56 wijken uit het Actieplan Herstructurering.**

LEEFBARE EN VEILIGE WIJKEN

SNEL AANPAKKEN

Op alle terreinen moet overlast sneller worden aangepakt. We komen hierna nog met concrete voorbeelden van hoe dat kan. Belangrijke constatering is dat er vaak meer kan dan gebeurt. Soms blijven de concrete mogelijkheden van de politie, gemeenten, corporatie om overlast aan te pakken onbenut.

De zogenaamde bestuurlijke boete kan hierbij een rol spelen. Daarmee kunnen gemeenten waar regels worden overtreden (van hondenpoep en fout parkeren, tot graffiti en ander vandalisme of illegale verhuur van panden) sneller en effectiever optreden. Er moet wel altijd een mogelijkheid voor burgers zijn om hier beroep of bezwaar tegen aan te tekenen, om willekeur te voorkomen. Lik-op-stuk blijft een goede manier om mensen direct te laten voelen dat ze iets hebben gedaan dat niet door de beugel kan.

Er moeten wel duidelijke afspraken zijn waardoor de bestuurlijke boete niet overlapt met het normale politiewerk, zeker waar het de openbare orde in uitgaansgebieden betreft. Ook moet zo'n bestuurlijke boete niet uitgroeien tot een melkkoe van de lokale overheid. Het zou goed zijn als er op korte termijn gestart wordt met een proef om te zien in hoeverre gemeenten in de praktijk baat hebben bij bestuurlijke boetes. De PvdA vindt dat het kabinet veel en veel te traag is met het mogelijk maken van een proef met bestuurlijke boetes. Binnenkort lijkt het er dan eindelijk van te komen.

>> **De PvdA wil snel een proef met bestuurlijke boetes die door gemeenten opgelegd kunnen worden.**

Mensen die aanhoudend overlast geven en de straat onleefbaar dreigen te maken, moeten kunnen worden uitgezet. Om sneller te kunnen optreden in deze situatie is het belangrijk dat klachten van omwonenden beter worden geregistreerd door de politie, de corporatie, de gemeente etc en dat deze vervolgens ook samenwerken. Nog steeds komt het voor dat de politie een hennepkwekerij in een huurhuis oprolt en de woningcorporatie hier pas veel later via omwonenden van hoort. De samenwerking tussen alle betrokken partijen kan en móet beter.

>> **Woningcorporaties, politie, gemeente en andere instanties die in een wijk actief zijn, moeten samenwerken om ernstige vormen van overlast sneller en beter aan te kunnen pakken.**

VEELPLEGERS

Veelplegers zorgen voor veel schade en onrust. We hebben in Nederland zo'n 20.000 mensen die bij politie en justitie bekend staan als veelpleger en een groot deel ervan maakt zich zeer vaak schuldig aan criminaliteit: ongeveer 4000 tot 5000 mensen rekenen we tot deze groep. Om buurten en wijken veiliger te maken is een offensief tegen de hardnekkige veelplegers noodzakelijk. De PvdA Tweede-Kamerfractie heeft zich hard gemaakt voor een beleid waarbij cellen (ca 1000) die werden bezet door 'bolletjesslikkers' vrij werden gemaakt voor veelplegers. Het kabinet heeft uiteindelijk ons voorstel overgenomen.

Nu worden de bolletjesslikkers van hun drugs ontdaan, vastgezet in Kamp Zeist en terug gestuurd naar het land van herkomst, en op een zwarte lijst geplaatst. Door deze aanpak kunnen we veelplegers vastzetten die jaarlijks goed zijn voor 500.000 tot 1 miljoen delicten: Tasjesroof, zakkenrollen, winkeldiefstal of autokraken. Een enorme winst voor de leefbaarheid en veiligheid in de steden.

Op aandringen van de PvdA heeft Minister Donner toege-

zegd ervoor te zorgen dat bolletjesslikkers die vrijkomen uit Kamp Zeist ook daadwerkelijk terug keren naar hun land van herkomst. In de praktijk gebeurt het echter nog steeds dat ze, zonder geld of perspectief door de Nederlandse steden zwerven!

Veel veelplegers zijn verslaafd. Uit onderzoek blijkt dat bij gratis verstrekking van harddrugs onder medisch toezicht aan langdurig verslaafden de overlast voor de omgeving afneemt. Het kabinet erkent dit, maar wil de kosten niet dragen. De PvdA heeft daarom in de BeterBegroting 15 miljoen euro uitgetrokken voor 1.000 extra plaatsen voor behandeling van heroïneverslaafden. Deze maatregelen komen ook de gezondheid van de verslaafden ten goede. Voor een serieuze aanpak van de criminaliteit door drugsverslaafden zijn voor drang- en dwangopvang circa 500 extra strafrechtelijke opvangplaatsen nodig. De PvdA wil dat die extra plaatsen er komen.

>> **Een fors deel van de veelplegers zijn drugsverslaafd. Daarom pleit de PvdA voor extra opvang- en behandelplaatsen voor drugsverslaafden.**

In een aantal gemeenten wordt met veel succes een specifiek beleid gevoerd om veelplegers aan te pakken. Voor de veiligheid en leefbaarheid in de wijken waar dit boekje over gaat, is het van groot belang dat die aanpak wordt uitgebreid.

BUURTAGENT

De politiesterkte dreigt de komende jaren eerder te dalen dan te stijgen. Dat komt doordat de uitstroom (bijvoorbeeld wegens pensionering) stijgt en de instroom van nieuwe agenten gaat dalen. De banenmachine bij de politie die door oud-minister Klaas de Vries op gang is gekomen, hapert. Zo dreigt het wijkgericht werken in de verdrukking te raken.

Wij willen een verdere uitbreiding van de politiesterkte waardoor elke buurt met problemen een beroep kan doen

op een buurtagent. Die de lokale situatie, de mensen en hun problemen kent. Want als de politie de mensen kent en omgekeerd dan wordt de basis gelegd voor veilige straten en buurten. Op dit moment gebeurt het tegenovergestelde. Door de prestatiecontracten worden de politiekorpsen alleen afgerekend op het aantal aanhoudingen en bekeuringen. Dat betekent minder wijk- en buurtagenten, die met minder tijd een groter gebied moeten bestrijken. Op die manier wordt de positie van de buurtagent uitgehold. De kracht en meerwaarde van een buurtagent liggen nu juist in zichtbare aanwezigheid, kennen en gekend worden, laagdrempeligheid en activiteiten rond preventie (voorlichting op school over het werk van de politie etc). Daarvoor is op dit moment te weinig tijd en ruimte. Een agent in de buurt zet op het gebied van veiligheid meer zoden aan de dijk dan de huidige fixatie op het aantal geschreven processen-verbaal. Preventie is ook een belangrijk deel van het werk van de politie. De PvdA wil dat daar weer meer aandacht voor komt.

>> **De PvdA wil voldoende politie voor in elke buurt.**

De buurtagent is een aanspreekpunt voor de buurtbewoners. Deze wijkgerichte aanpak werpt op veel plaatsen zijn vruchten af. Dat kan soms in relatief kleine dingen zitten. Zo wist de wijkagent in Maassluis de NS zo ver te krijgen om een hek te plaatsen langs een spoorlijn, waarna de scouting verlost was van een reeks ingegooide ruiten en graffiti op het clubgebouw. Het hek en de extra aandacht van de wijkagent voor het clubgebouw tijdens zijn ronde door de wijk, zorgde voor een flinke afname van de vernielingen.

JUSTITIE IN DE BUURT

'Justitie in de Buurt' is een programma waarbij Justitie op een aantal plekken fysiek aanwezig is in een wijk. Samen met andere organisaties kunnen de problemen in de betreffende wijken aangepakt worden. Zowel op het gebied van preven-

tie als bij de aanpak van concrete problemen is deze aanpak van belang. Het kabinet bezuinigt echter op 'Justitie in de Buurt'. De PvdA wil dit project behouden en het liefst zelfs uitbreiden.

In Arnhem-Zuid hebben ze een Veiligheidshuis, waarin politie, Openbaar Ministerie en de gemeente (maatschappelijke zaken) samenwerken. Niet alleen repressief, zoveel mogelijk zaken worden in de wijk zelf afgedaan, maar ook preventief waarbij signalen vanuit de school of het wijkcentrum vaak de aanleiding vormen op tijd in te grijpen. Het is onzeker of Veiligheidshuis na 2005 kan blijven bestaan.

>> **Er moet niet bezuinigd worden op 'Justitie in de Buurt', maar er moet juist extra geld worden uitgetrokken om dit programma uit te breiden'**

OVERLAST VAN SCOOTERS

Jongeren die met opgevoerde scooters door de wijk scheuren, zorgen voor veel gevaar en intimidatie. Het gaat daarbij niet alleen om onveilige verkeerssituaties voor de scooterrijders zelf en voor iedereen op straat of op de stoep, maar ook over ernstige geluidsoverlast. En in een aantal gevallen zijn groepjes scooterrijders daarnaast verantwoordelijk voor berovingen, bedreigingen en vernielingen in de wijk.

De PvdA heeft aan de ministers van Verkeer en Justitie gevraagd snel maatregelen te nemen om de overlast van scooters beter te bestrijden. De politie zal sneller, bijvoorbeeld na drie verkeersovertredingen de scooter (voor kortere of langere tijd) in beslag moeten nemen. Het invoeren van kentekens voor scooters maakt het gemakkelijker om wangedrag aan te pakken, zoals het te hard en gevaarlijk rijden al dan niet met een oorverdovend lawaai. Op 1 september 2005 wordt eindelijk het brommerkenteken ingevoerd. De PvdA heeft daar lang op aangedrongen.

Scootertjes zijn de politie vaak te snel af. De politie moet

dus goed materiaal aanschaffen om effectief te kunnen optreden. Met het aanbrengen van een chip kan een gestolen scooter sneller worden opgespoord en dat werkt preventief. Als de diefstal omlaag gaat kan de verzekeringspremie ook omlaag.

>> **Overlast van scooters moet steviger worden aangepakt. Dat kan onder andere door sneller de scooter in beslag te nemen.**

Het ASO (Aanpak Scooter Overlast) project in Rotterdam is zeer succesvol. Bij deze aanpak wordt de scooter bij een tweede overtreding door geluidsoverlast of opvoeren in beslag genomen en aan de rechter wordt gevraagd de scooter verbeurd te verklaren zodat die vernietigd kan worden. De maat was vol. Speciale 'motormuizen' zijn ingesteld, motoragenten met kleine wendbare en snelle motorfietsen. Overtreders krijgen naast een proces verbaal een waarschuwingsbrief. Bij een volgende overtreding, die soms nog dezelfde dag plaats vindt, wordt de brommer in beslag genomen totdat de rechter een beslissing neemt over het voertuig. Een opsteker voor het ASO-project was de positieve rechterlijk uitspraak in een proefproces over de nieuwe aanpak. Met de nadruk op 'U bent gewaarschuwd', motiveerde de rechter zijn harde vonnissen.

JEUGDROEPEN

Groepen jongeren hangen rond op pleinen en in winkelcentra in de wijken. Ze intimideren en schelden soms mensen uit. En soms gaat het veel verder: straatroven, bedreigingen en zwaar geweld. Bijvoorbeeld groepen die 'uit verveling' een overval plegen en de buurt terroriseren. Meestal begon het met rondhangen en kleine overlast. En ging het daarna van kwaad tot erger. Uit een reconstructie van een zaak in Amsterdam bleek dat de verschillende partijen die met deze jongeren aan de slag gaan, vaak niet van elkaar weten wat ze doen. De Raad voor de Kinderbescherming, het Bureau

Jeugdzorg, de leerplichtambtenaar, de woningcorporatie, de jongerenwerkers, de politie: allemaal blijken ze zich op enig moment met één of meerdere leden van de jeugdgroep bemoeid te hebben, maar deze activiteiten waren niet op elkaar afgestemd. Deze instanties zijn nauwelijks berekend op beginnend probleemgedrag binnen groepen.

>> **De diverse instanties die betrokken zijn bij probleemjongeren, moeten elkaar voeden met informatie en overleg voeren om problemen tijdig te signaleren en de aanpak met elkaar af te stemmen. De regels van de privacywetgeving laten daarvoor meer ruimte dan vaak wordt gedacht.**

Het eerder genoemde 'Justitie in de Buurt' kan een goed platform zijn om alle betrokken partijen op vaste basis om de tafel te hebben. Een harde aanpak van de jongeren die over de schreef gaan, maar ook een beleid dat zich richt op preventie en het oplossen van problemen.

Voorkomen is beter dan genezen; het kabinet doet te weinig aan de jeugdproblematiek. Meer plaatsen voor de behandeling van gedragsgestoorde jongeren zijn dringend nodig, zeker voor gedragsgestoorde jongeren met een verstandelijke beperking of psychiatrische problemen. De PvdA wil bezuinigingen op de gezinsvoogdij ongedaan maken. Preventie vraagt om consequent en vroegtijdig signaleren en ingrijpen door en via consultatiebureaus en het toerusten van peuterspeelzalen en kinderdagverblijven voor deze taak. Daarom trekt de PvdA in de BeterBegroting 60 miljoen euro uit voor preventie en aanpak van jeugdproblemen.

>> **Voorkomen is beter dan genezen: de PvdA vindt dat er meer gedaan moet worden aan preventie en de aanpak van jeugdproblemen.**

BUURTERREUR

Het meest bekende voorbeeld van de afgelopen tijd is waarschijnlijk de Diamantbuurt: burgers worden uit de wijk verjaagd. Maar dit probleem speelt op veel meer plaatsen in Nederland en slechts zelden haalt het de publiciteit. Publiciteit zoeken betekent voor de slachtoffers dat de terreur alleen maar zal toenemen. Ook dat bleek duidelijk in de Diamantbuurt. Maar ook in veel andere steden spraken wij met mensen die weggetreiterd werden. Soms door jeugdgroepen, soms door een paar families die de macht in de wijk denken te kunnen nemen. Het is schokkend als ze daar nog in slagen ook. Er zijn gelukkig ook voorbeelden waar dergelijke patronen doorbroken werden. Die voorbeelden leren ons dat ook hier samenwerking tussen alle betrokken partijen van groot belang is. De politie die de aangiftes op blijft nemen en op tijd ingrijpt, de woningcorporatie die de overlastgevers aanspreekt en ook daadkracht toont. Mensen die er alles aan doen om de wijk te verzieken, moeten hun huis uitgezet worden. Vaak blijken mensen dan hun lesje wel te leren. Het is dus niet zo dat zo'n huisuitzetting alleen maar leidt tot een verplaatsing van het probleem. De huisuitzetting maakt ook duidelijk dat het ernst is. En bij een huisuitzetting wordt de bestaande situatie opgebroken. Vaak is dit een moment waarop hulpverleners wél in contact kunnen komen met de gezinsleden, waar dat daarvoor niet mogelijk bleek.

>> **Alle betrokken partijen moeten zich committeren aan een gezamenlijke aanpak om buurterreur en overlast effectief te bestrijden. Het is onacceptabel dat bewoners hun wijk moeten verlaten door aanhoudende overlast. Structurele overlastgevers moeten desnoods hun huis uitgezet worden.**

OVERLAST VAN BELWINKELS

Belwinkels mogen 24 uur per dag open zijn vanwege de tijdzones in de landen die gebeld worden. Maar er zijn woonbuurten waar de een na de andere belwinkel wordt geopend.

Ze zijn vaak 's avonds en 's nachts een bron van overlast en een aantal ervan is verweven met georganiseerde criminaliteit. Wij willen dat de openingstijden worden ingeperkt en dat justitie goed in de gaten houdt of de belwinkels worden gebruikt voor bijvoorbeeld witwassen van zwart geld. Minister van Binnenlandse zaken Remkes weigerde stappen te ondernemen, ook na het uitkomen van het schokkende onderzoeksrapport van het Van Traa-team uit Amsterdam, *Verkeerd verbonden*.

In Amsterdam is men aan de slag gegaan met teams die op alle mogelijke wet- en regelgeving gingen controleren. Bij een straatgerichte aanpak in de Javastraat bleek dat een grote meerderheid van de daar gevestigde belwinkels een groot aantal regels overtrad. Zo goed als de hele bedrijfstak was betrokken bij illegale ondernemingen, criminaliteit of overtrad op een andere manier de regels. De PvdA blijft zich inzetten voor landelijke regelgeving, maar ook op lokaal niveau kan een gerichte aanpak succes hebben.

De belwinkels moeten onder de winkeltijdenwet worden gebracht zodat nachtelijk overlast wordt voorkomen. De PvdA zal daartoe zonedig in de Tweede Kamer een initiatiefwet indienen. Op lokaal niveau kan de gemeente bij overlast of criminaliteit belwinkels sluiten.

GEWELD ACHTER DE VOORDEUR

Veiligheid thuis is nog belangrijker dan veiligheid op straat. Thuis is de plek waar ieder mens, jong en oud, zich 100% veilig moet weten. Huiselijk geweld komt helaas heel veel voor. Wij willen ervoor zorgen dat het bij politie en justitie vanzelfsprekend wordt dat ze onmiddellijk optreden tegen de dader. Er is nu nog een schrijnend tekort aan capaciteit voor de opvang van mensen die geweld achter de voordeur ontvluchten en dat betekent dat we de komende jaren een flinke uitbreiding moeten zien te realiseren. Door de sterk oplopende woningnood is de doorstroming van vrouwen in de opvang-

huizen naar een nieuwe eigen woning in de steden ook bijna tot stilstand gekomen. Ondanks de voorrang die ze vaak krijgen. Waardoor de opvangplekken langer bezet blijven. Ook hiervoor is 'bouwen, bouwen, bouwen' dus cruciaal. Woningcorporaties kunnen vanuit hun maatschappelijke taakstelling ook een rol spelen bij het bouwen van geschikte opvanghuizen.

Een nog betere oplossing is dat de dader het huis moet verlaten en niet de partner of kinderen. De minister van Justitie heeft na aandringen van de PvdA een maatregel opgesteld waarbij de pleger van huiselijk geweld de toegang tot het huis kan worden ontzegd. Verder moet sneller vervolging worden ingezet; niet wachten op aangifte van de slachtoffers.

>> De PvdA maakt extra geld vrij voor de opvang van slachtoffers van huiselijk geweld.

Op lokaal niveau is vaak de koppeling tussen de justitiële aanpak en de aanpak van de hulpverlening het knelpunt. In 1998 startte in Haarlem met geld uit het Grotestedenbeleid het project 'Geweld in het gezin'; een integrale aanpak, uitgaande van de brede definitie van huiselijk geweld waarbij ook de verbanden tussen de verschillende vormen van mishandelingen in gezins- en familiesystemen, zelfs door de generaties heen, de aandacht krijgen. Het perspectief is niet alleen die van de hulpverlening, zoals dat in het verleden vooral het geval was en waarbij de hulp pas op gang kwam als er om gevraagd werd en de nood het hoogst was, maar vooral ook het sneller brengen van veiligheid. In het project werken meer dan twintig organisaties, waaronder verschillende sectoren van de gemeente (de GGD, Welzijn, Educatie en Veiligheid), politie en Justitie samen.

>> Samenwerking tussen een groot aantal betrokken partijen is noodzakelijk om huiselijk geweld tegen te gaan: het gaat dan zowel om voorlichting, preventie en opvang als om signalering, registratie en strafrechtelijk optreden.

HUIS-WIETTEELT

Professionele wietteelt in gewone woonhuizen is in sommige wijken een ware plaag geworden. Het kost schaarse woonruimte. Stank, brandgevaar, waterschade zijn het gevolg. Daar komt bij dat criminelen die een dikke boterham in de wietteelt verdienen een wijk in hun greep kunnen houden en bewoners intimideren. Vaak gebeurt de teelt met illegaal afgetapte elektriciteit. Energiebedrijven moeten worden ingezet bij de opsporing ervan. Als er abnormaal veel elektriciteit wordt gebruikt in een huis zou dat moeten worden gemeld. Opsporing kan ook gebeuren met helikopters en infrarood. Woningbouwcorporaties moeten (onder)verhuur van deze woningen beëindigen. Daarvoor is het nodig dat de betrokken partijen elkaar informeren. Zonodig en mogelijk zal in geval van particulier eigendom of verhuur van het betreffende pand onteigening worden toegepast.

Verder willen we onderzoeken of het mogelijk is om mensen die meerdere malen zijn gepakt voor illegale wietteelt, gelijk te stellen aan mensen die zich schuldig maken aan productie en handel van harddrugs. Waardoor ze zwaarder gestraft kunnen worden en langere tijd uit de wijk kunnen worden verwijderd.

>> De PvdA wil met behulp van corporaties en elektriciteitsbedrijven illegale wietteelt sneller opsporen en ook deze georganiseerde misdaad uit de wijken verdrijven.

De PvdA onderzoekt of de strafrechtelijke aanpak van huiswietteelt kan worden verzaamd. Bijvoorbeeld een zwaardere straf op het telen van wiet als daardoor een woning of een gedeelte van een woning wordt onttrokken aan de woningvoorraad of als de wietteelt plaatsvindt in een woonwijk. Er is dan in onze ogen sprake van strafverzwarende omstandigheden. Die verzwarende omstandigheden moeten tot uiting komen in de richtlijn van het Openbaar Ministerie. Eerder

pleitte de PvdA voor een aanpassing van de Opiumwet op dit punt, maar een aanpassing van deze richtlijn bij het OM is sneller en efficiënter.

>> **De PvdA wil dat bij illegale wietteelt in een woning of wijk een hogere straf opgelegd kan worden.**

Veel steden worstelen met de problemen die de massale illegale wietteelt oplevert. Zo waren uit de wijk De Wielenpolle in Leeuwarden meerdere meldingen gekomen van wietteelt. Het energiebedrijf meldde een extreem verhoogd verbruik in de wijk. Bij een controlevlucht met een helikopter werd dat beeld bevestigd. Infraroodbeelden lieten een verhoogde concentratie warmtebronnen in de wijk zien.

Dat leidde begin 2004 tot een massale politieactie. De wijk werd omsingeld en doorgekamd, de bewoners konden de wijk nog wel in en uit, maar hun voertuigen werden gecontroleerd, zodat er geen wietplanten of apparatuur de wijk uit gesmokkeld kon worden. Meer dan 100 agenten, medewerkers van het energiebedrijf Essent en Friesland Milieu die tijdens de klopjacht op wiet werden ingezet, stuitten op twaalf hennepkwekerijen met minimaal 2000 planten. Er zijn zeven arrestaties verricht voor wietteelt, het in bezit hebben van drugs, het plegen van verzet en verboden wapenbezit.

In Helmond werden enkele honderden huur- en koopwoningen gebruikt voor de wietteelt. Corporatie Woonpartners verzocht alle huurders per brief om bij verdenking van het kweken van wiet in een woning (anoniem) contact op te nemen met de politie. De brief was tevens een waarschuwing aan bewoners die hennep telen om die activiteit onmiddellijk te staken en alle mogelijke schade te herstellen. Als een huurder betrapt wordt op het kweken van wiet, volgt direct een juridische procedure om de huurder het huis uit te zetten. Een nieuwe woning wordt niet aangeboden. Bovendien komen alle procedurekosten voor rekening van de huurder. Bij

Woonpartners en de politie zijn binnen een paar weken na het versturen van de brief al twintig tips over illegale hennep-teelt binnengekomen. In de maanden na de actie met de brief zijn de controles opgevoerd, onder andere door verbruiksgegevens van het energiebedrijf te analyseren.

Als een huurder betrapt wordt op het kweken van wiet, volgt direct een juridische procedure om de huurder het huis uit te zetten. Een nieuwe woning wordt niet aangeboden. Lokaal maatwerk is nodig om te voorkomen dat het aantal dak en thuislozen en illegale bewoning niet toeneemt. Een lagere stap op de woonladder (zie paragraaf opvang dak en thuislozen) kan dan uitkomst bieden.

In Utrecht is op initiatief van Energiebedrijf Eneco een samenwerkingsovereenkomst afgesloten tussen politie, corporaties, gemeente en energiebedrijf om wietteelt gezamenlijk aan te pakken. Deze gezamenlijke aanpak werkt. In de stad Utrecht is sinds deze gezamenlijke aanpak het aantal opgerolde illegale wietplantage verdubbeld. Tevens is er een achterliggende crimineel netwerk rond een growth shop opgerold. Die leverde de stekjes en de installatie en nam de wiet af. Als je die niet aanpakt blijft het dweilen met de kraan open. Zonder zo'n overeenkomst is oprollen wietteelt geen prioriteit, en wordt er helemaal geen aandacht besteed aan het oprollen van het achterliggende netwerk met voortdurende terreur en afpersing in buurten.

Het voorbeeld van de wietteelt in corporatiewoningen en met illegale aftap van energie laat zien dat corporaties maar ook de nutsbedrijven hun maatschappelijke betrokkenheid en verantwoordelijkheid weer veel actiever inhoud moeten gaan geven. Corporaties moeten daartoe natuurlijk wél weten wie er eigenlijk echt in hun woningen woont, iets waar het in veel steden domweg aan ontbreekt. Energiebedrijven moeten zicht hebben op wie er feitelijk energie onttrekt aan het net en wat de kwaliteit van de energieinstallatie binnenshuis is.

Tot halverwege de jaren '90 controleerde de gemeente de staat van de gas- en elektriciteitleidingen binnenshuis. Tegenwoordig verloopt een nieuwe aansluiting voor gas, licht of water alleen nog maar via de computer of papier. Door deze administratieve aanpak hebben de nutsbedrijven geen zicht meer op de kwaliteit van de installaties binnenshuis. De PvdA stelt voor een soort APK-keuring voor gas en energieinstallaties in te voeren.

>> **Verhuurders en nutsbedrijven moeten weer zicht krijgen op de werkelijke bewoners resp. gebruikers en op het daadwerkelijke gebruik van de woning, resp. de nutsvoorzieningen.**

Het Nutsbedrijf Regio Eindhoven (NRE) is samen met de gemeente Eindhoven gestart met een project met jaarlijks onderhoud en waarbij om de vijf jaar een periodieke keuring is bij alle woningen. Het project is een groot succes en zorgt voor een grotere veiligheid van de bewoners van vele buurten.

COFFEESHOPS

De PvdA wil softdrugs uit handen van criminele bendes halen. Daarvoor moet de overheid ook de aanvoer van softdrugs naar coffeeshops legaliseren en reguleren. Daarnaast moet er strenger worden opgetreden tegen de overlast van coffeeshops. Gemeenten hebben daartoe veel mogelijkheden als ze hun bestemmingsplan, Plaatselijke verordening en vergunningenbeleid op orde hebben. Verder geldt overal dat coffeeshops in de nabijheid van scholen en andere voorzieningen voor kinderen (bijv. speeltuinen) ongewenst zijn. Nieuwe coffeeshops in woonwijken moeten worden verboden, huidige coffeeshops in woonwijken zo snel mogelijk gesloten. Klachtenregistratie is belangrijk om effectief overlast aan te pakken. Hier geldt dus dat er méér regels en controle moet komen, in plaats van minder!

>> **Geen coffeeshops nabij scholen. Bij aanhouden-
de overlast van en bij coffeeshops moet de ver-
gunning worden ingetrokken.**

ELKAAR KENNEN EN BUURTPREVENTIE

Veiligheid in de wijk heeft betrekking op verschillende aspecten: het gaat om criminaliteit als straatroof en inbraak, maar ook om verkeersveiligheid en veiligheid in huis. Daarbij speelt naast de feitelijke veiligheidssituatie ook het gevoel van veiligheid een belangrijke rol.

Veiligheid begint bij de bewoners van de wijk zelf. Te snel wordt er alleen naar de politie gewezen als er problemen spelen op veiligheidsgebied. Er zijn echter ook voorbeelden waar bewoners zelf het initiatief nemen om de veiligheid te bevorderen. Buurtpreventieteams zijn daar een voorbeeld van. Ook is het belangrijk dat mensen elkaar kennen, elkaar aan durven spreken op gedrag en weten dat ze een beroep op elkaar kunnen doen als er iets is. Niet alleen neemt de onveiligheid hierdoor feitelijk af, het onveiligheidsgevoel zal waarschijnlijk nog sterker afnemen.

Dergelijke initiatieven dienen door de overheid ondersteund te worden. Daarbij geldt: voorkomen is beter dan genezen. Met name op het gebied van preventie is veel te winnen. Laat buurtbewoners meedenken over hun veiligheid. Straatverlichting, hangplekken, achterstallig onderhoud, dichte begroeiing: er is vaak relatief eenvoudig een verbetering mogelijk. In het hoofdstuk 'Goed Wonen' wordt nader ingegaan op 'schoon en heel', als belangrijke 'partners' van het 'veilig': samen vormen zij 'schoon, heel en veilig', een belangrijk uitgangspunt voor de PvdA.

>> **Bewoners die elkaar kennen, elkaar aanspreken en weten dat ze op elkaar kunnen rekenen, kunnen een grote bijdrage leveren aan de veiligheid en veiligheidsgevoelens in de wijk. Bij veiligheid gaat het niet alleen om politie.**

OPVANG EN ZORG

ZORGEN OF BEMOEIEN?

De vermaatschappelijking van de zorg is nog maar ten dele geslaagd. Veel mensen die niet langer in een instelling verblijven maar nu zelfstandig wonen, hebben zich onttrokken aan de begeleiding vanuit de instelling, of krijgen simpelweg niet de begeleiding die nodig is. Er moeten in de steden veel meer plekken voor begeleid wonen komen, met name voor (voormalige) psychiatrische patiënten, al dan niet met drugsproblemen.

Mensen die volkomen in de war zijn, moeten we, zonodig tegen hun zin, tot rust laten komen zodat ze met goede verzorging en medicatie in staat zijn blijvende hulp te accepteren.

Maar het gaat eigenlijk om een grotere groep. Het maatschappelijk debat moet gevoerd worden over 'bemoezorg'. Er zijn gewoonweg mensen die verloren gaan in de moderne maatschappij met zijn instellingen, bureaucratie, en doolhoven van regels en formulieren. Gezinnen waar het opvoeden van de kinderen niet lukt. Waar elke maand het huishoudboekje niet klopt en de schuldeisers klaar staan. Wie springt hier in, biedt begeleiding, neemt zonodig een stukje verantwoordelijkheid (tijdelijk) over? Hiervoor moet weer meer aandacht komen.

Er zijn in onze samenleving heel veel instellingen die zich bezighouden met zorg voor en begeleiding van mensen. Om de grote stadsproblemen beter aan te pakken zal er een omslag moeten komen in de manier van werken. Heel simpel

gezegd; de hulpverlening moet vanachter het bureau vandaan komen. Het werken vanuit hokjes, categorieën en algemene regels is funest voor het bieden van hulp van mensen die vaak een complexe en niet-eenduidige hulpvraag hebben en niet voorzien bij wie ze terecht moeten voor welk probleem. Dit vraagt om minder mensen in de staf, coördinatie en top van dit soort instellingen en meer goed opgeleide en toegeruste professionals ter plaatse die echt bezig zijn met mensen.

OPVANG VERSLAAFDEN

In alle steden van Nederland wonen verslaafden aan harddrugs, in allerlei combinaties zoals met alcohol. Vaak gaat dat gecombineerd met psychische problemen en het ontbreken van een dak en een thuis. Het leefpatroon van deze verslaafden veroorzaakt heel veel overlast: voor zichzelf en hun omgeving. Zij hebben te maken met gezondheidsproblemen, een behoefte aan drugs die alleen door criminaliteit of prostitutie kan worden gestild en een verslaving die uitzichtloos lijkt. Vooral verslaafden die ook psychiatrisch patiënt zijn, kunnen vaak nergens terecht. De verkokering in de zorg moet worden doorbroken.

>> Er moeten voor verslaafde psychiatrische patiënten meer voorzieningen komen in de zorg.

Om een neerwaartse spiraal te voorkomen of te doorbreken is veel nodig. Het steeds weer wegsturen van verslaafden, zoals in Rotterdam gebeurd, heeft geen zin als er geen voorzieningen zijn om hen op te vangen en een zinvolle dagbesteding ontbreekt.

Daarom moeten alle centrumsteden in Nederland in staat zijn hun verslaafden op te vangen en te begeleiden, zo mogelijk naar afkicken. Er moeten dus overal voorzieningen komen zoals een gebruikersruimte, begeleid wonen of een sociaal pension. Dat zal ook een grote ontlasting van de politie betekenen, waar nu dagelijks de probleemgevallen terechtkomen en cellen bezet houden.

>> In alle steden van Nederland moeten voorzieningen komen voor dag- en nachtopvang van drugsverslaafden, gespreid over alle wijken.

In steden als Arnhem, Apeldoorn, Heerlen en Rotterdam zijn daarom projecten gestart waarbij verslaafden tegen een klein bedrag of vergoeding in natura (eten, onderdak) kunnen werken, bijvoorbeeld opruimen van zwerfvuil, graffiti weghalen of werken in plantsoenen. Het geeft structuur aan hun leven en het aantal misdrijven daalt onmiddellijk. Omdat ze vaak ook een uitkering hebben mogen ze maar een beperkt aantal dagen werken, ondanks dat een reguliere baan voor hen niet haalbaar is. Een voorbeeld van beperkende regelgeving die een werkende oplossing in de weg staat. Deze projecten zouden meer mogelijkheden moeten krijgen. Voor uitkeringsgerechtigden die betaald werk doen moet naast een onkostenvergoeding een (jaar)premie mogelijk zijn zodat werken loont.

>> Verslaafden moeten in werkprojecten méér dagen per week kunnen werken.

Veel van de onveiligheid die mensen op straat beleven heeft te maken met de overlast die verslaafden veroorzaken. In de praktijk is gebleken dat als drugsgebruikers onder strikt medisch toezicht harddrugs krijgen, zij zich beter voelen en gaan gedragen. Het mes snijdt dan aan twee kanten: de verslaafden krijgen de kans op een menswaardig bestaan en de omgeving plukt de vruchten van veel minder criminaliteit. Het is niet voor niets dat de burgemeesters van de vier grote steden om meer geld vragen voor de behandeling van verslaafden. 1000 extra plaatsen zijn daarom hard nodig. Ook moeten succesvolle drang- en dwangprojecten worden uitgebreid.

>> De PvdA maakt in de BeterBegroting extra geld vrij voor de behandeling van harddrugsverslaafden, vrijwillig, met drang of dwang. Meer gemeenten moeten mee kunnen doen.

Alcoholverslaafden kunnen ook veel overlast veroorzaken. In Dordrecht heeft men de aanpak van buurt en overlast gecombineerd. De verslaafde mocht na de grootschalige renovatie van de buurt terugkeren, op voorwaarde dat eerst hulp werd gezocht bij de verslavingszorg van het Boumanhuis.

In Arnhem is in het centrum zelfs een speciaal 'restaurantje' ingericht voor alcoholverslaafden zodat zij niet meer op straat en in de stadsparken rondhangen. Het alcoholgebruik bleek hierdoor opvallend terug te lopen.

OPVANG DAK- EN THUISLOZEN

Het aantal dak- en thuislozen is in alle steden van Nederland de laatste jaren fors gestegen. De opvangvoorzieningen zijn daar in geen enkel opzicht meer op bemeeten. De PvdA vindt het onacceptabel dat we de opvang en begeleiding van die groep nog steeds niet goed op orde hebben. In de eerste plaats voor die groep zelf. Maar we hebben ook begrip voor klachten van overlast en onveiligheid in de stadscentra.

Gelukkig zijn er her en der in het land inmiddels tal van goede initiatieven ontplooid, maar een structurele aanpak ontbreekt nog. De PvdA is daarom bezig met een aanvalsplan waarbij allereerst de fysieke opvang van de dak- en thuislozen georganiseerd wordt. De ontbrekende treden op de woonladder moeten er komen: het gat tussen de straat en het gewone rijtjeshuis is te groot. Uiteraard lost dit niet alles op, voortdurende begeleiding en zorg blijft nodig, maar een schone, droge en veilige slaapplek is onmisbaar. Omdat er altijd dak- en thuislozen zullen zijn, verdienen ook de goede ervaringen met de ambulante zorgteams in Rotterdam navolging in andere steden

>> De PvdA wil in alle steden voldoende voorzieningen voor de opvang van dak- en thuislozen

Niet alleen de politiek speelt een rol. Alle krachten moeten worden gebundeld. Allereerst betekent het dat de woning-

bouwcorporaties het huisvesten van deze groep als hun verantwoordelijkheid gaan zien. Mocht dit niet op korte termijn van de grond komen, dan wil de PvdA het initiatief nemen het Besluit Beheer Sociale Huisvesting dusdanig aan te passen dat de corporaties hiertoe verplicht worden, eventueel met projectensteun voor corporaties die een extra opgave hebben. Inmiddels tekent zich in de Tweede Kamer steun af voor deze aanpak.

De deplorabele situatie van veel dak- en thuislozen maakt dat - als derden zich erom bekommeren - er wel degelijk geld te krijgen is uit het AWBZ-fonds! Goede voorbeelden komen onder andere uit Utrecht waar op meerdere plekken in de stad wordt gewerkt aan het openen van sociale pensions. Ook kan op basis van de Bijstandswet een deel van de uitkering apart worden gehouden (budgettering) om zo huisvesting te garanderen.

De benadering van Utrecht is ook bestuurlijk heel slim. Het openen van opvangvoorzieningen leidt vrijwel altijd tot protesten; door er negen tegelijk te realiseren kunnen de bewoners erop worden gewezen dat alle stadswijken nu hun steentje moeten bijdragen. Het wordt niet afgewenteld op één wijk.

In alle steden moet de gemeente actief geschikte locaties zoeken en zich niet langer verschuilen achter de 'aanzuigende' werking die goede opvang zou hebben op dak- en thuislozen van elders. De provincie kan hierbij niet alleen een coördinerende rol pakken maar ook daadwerkelijk investeren. Als alle steden hier hun verantwoordelijkheid nemen kan iedereen voor de 'eigen' dak- en thuislozen zorgen en zal er van voorzieningen geen aanzuigende werking uitgaan. Rijk, steden en provincies kunnen hiertoe een convenant afsluiten.

>> Corporaties hebben hierin een verantwoordelijkheid en gemeenten een zorgplicht. De mogelijkheden van de AWBZ moeten hierbij worden benut.

De PvdA wil het debat voeren over de vraag of privacybescherming te allen tijde belangrijker is dan het vroegtijdig signaleren van betalingsachterstanden. Immers, als eerder van nutsbedrijven of woningbouwcorporaties een signaal over grote betalingsachterstanden zou komen, zou de schuldhulpverlening er eerder bij kunnen zijn en huisuitzetting kunnen worden voorkomen. In ieder geval moet de corporatie zelf vroegtijdig bij de wanbetaler aan de bel hangen, met betrokkene een betalingsplan maken en dit zo goed mogelijk begeleiden.

Tevens moet het mogelijk worden voor bepaalde groepen 'substandaard' huisvesting te bouwen. Niet iedereen kan en wil 'normaal' wonen, maar op dit moment is het enige alternatief vaak de straat. Er is in de grote steden een groot tekort aan begeleid wonen projecten omdat er steeds meer eenzame mensen zijn met heel uiteenlopende problemen, maar die dagelijks ondersteuning en begeleiding nodig hebben. De PvdA is daarom voor uitbreiding van 'de woonladder'. Het idee is ontstaan vanuit het groeiende besef dat tussen 'de straat' en het 'gewone rijtjeshuis' een aantal treden ontbreekt. Hierdoor kunnen overlastveroorzakers niet eenvoudig een 'treetje lager' worden gehuisvest. Omdat het enige alternatief vaak letterlijk de straat is, moet eerst voldoende bewijslast worden verzameld, wordt een eventuele uitzetting – terecht overigens - zorgvuldig getoetst en als dan eenmaal tot uitzetting is over gegaan heeft 'de overheid' de facto niks opgelost. Het probleemhuishouden verplaatst zich immers naar elders of begint een zwervend bestaan. Op de lange termijn levert dit enkel meer problemen op en lopen de maatschappelijke kosten enkel verder op. Omgekeerd zitten veel opvangthuizen en sociale pensions overvol: het gat tussen aan de ene kant het leven op straat en de eerstelijns opvang en aan de andere kant het reguliere wonen is voor veel mensen eenvoudigweg te groot. Voor mensen die op de woonladder een treetje hoger willen en kunnen ontbreekt dus eveneens een aantal treden.

In diverse gemeenten worden al initiatieven genomen die zich richten op een 'tussentrede'. Zo heeft men in Kampen een aantal containerwoningen, is Beverwijk bezig met zogeheten hufferwoningen en ontwikkelt Amsterdam-Noord ook initiatieven op dit vlak. Daarnaast zijn tal van gemeenten en corporaties natuurlijk bezig met de opvang van dak- en thuislozen.

>> **Het taboe op substandaard wonen moet verdwijnen. Extra 'treden' op 'de woonladder' zijn nodig om de stap tussen zwerven op straat en een gewoon huis te overbruggen. De PvdA neemt het initiatief tot aanpassing van de benodigde wetgeving.**

OPLOPENDE SCHULDEN

Steeds meer mensen hebben hoge schulden waar ze niet meer uit komen. Het aantal uit huiszettingen neemt daardoor ook toe. Daar gaat vaak het afsluiten van de elektriciteit, de telefoon etc aan vooraf. Op dit moment wordt een wetwijziging in de Tweede Kamer behandeld die onder meer regelt dat mensen die in een schuldsaneringstraject zitten niet meer uit huis gezet kunnen worden. De PvdA steunt deze wetwijziging, omdat in de huidige situatie soms mensen die proberen via een schuldsaneringstraject de boel weer op orde te krijgen, toch op straat worden gezet. Ook onder jongeren komen schulden vaker voor, vooral als gevolg van dure uitgaven. Een nieuwe groep die zorgen baart, zijn de ouderen die geleidelijk het zicht op de bestedingen kwijtraken en te laat zien dat ze helemaal vast gelopen zijn.

>> **Huisuitzettingen als gevolg van wachtlijsten voor schuldhulp zijn niet acceptabel.**

De schuldhulpverlening in veel gemeenten kampt met wachtlijsten. De oplopende werkloosheid en het huidige eenzijdige

bezuinigingsbeleid op de sociale zekerheid en de huursubsidie zal dat probleem doen oplossen. Daarnaast hebben de gemeenten van het kabinet de helft van het geld voor armoedebestrijding moeten inleveren, waarvan schuldhulpverlening deel uit maakt.

>> **Wachlijsten voor schulphulpverlening moeten worden aangepakt; daarvoor is méér in plaats van minder geld nodig.**

Hoewel het armoedebeleid door het kabinet aan banden is gelegd, kunnen gemeenten met eigen geld nog steeds een woonlastenfonds voor minima en ouderen oprichten.

ILLEGALENPROBLEMATIEK VAN DE GROTE STEDEN

Het aantal illegalen in de Nederlandse steden en met name Rotterdam, Amsterdam en Den Haag lijkt de afgelopen jaren fors gestegen. Schattingen van de Erasmusuniversiteit liggen tussen de 100.000 en 170.000, waarvan zeker tweederde leeft van illegaal werk in de glastuinbouw, de haven, de bouw en dergelijke. Alleenstaande mannen zijn in deze groep relatief oververtegenwoordigd. De leefomstandigheden voor deze mensen zijn over het algemeen ver onder de maat. De toename van illegale woonpanden geeft veel overlast en onveiligheid in de oude wijken.

Illegalen zijn zeer kwetsbaar voor uitbuiting. Er wordt gewerkt tegen heel lage lonen, zonder verzekering, en vaak onder slechte omstandigheden. Tegelijkertijd worden sociale premies en belastingen ontdoken waardoor de sociale zekerheid wordt ondermijnd. En tenslotte wordt bedrijven die geen gebruik maken van illegale arbeid oneerlijke concurrentie aangedaan. Bij dit alles spelen de malafide loonbedrijven een grote rol. Dat zijn particuliere uitzendbureaus zonder vergunning, die moeilijk of niet te controleren zijn, omdat ze geen adres hebben en vaak van eigenaar veranderen. Wie wil, kan b.v. in Den Haag 's ochtends om 6 uur tal van busjes aan

zien komen rijden om illegale werknemers op te pakken. De koppelbazen gaan vrijuit.

>> **De PvdA wil via certificering en andere vormen van zelfregulering van bemiddelingsbureaus ('APK-keuring') illegale arbeid bestrijden.**

De controles op illegale arbeid moeten worden geïntensifieerd. Boetes voor werkgevers die gebruik maken van illegale arbeid moeten nog verder omhoog. Nu is het vaak goedkoper de boete te betalen en vervolgens gewoon verder te gaan met illegale werknemers. Dat moet veranderen. Bij herhaalde constatering moet een bedrijf worden gesloten. Het is mogelijk belastingen en premies terug te vorderen van werkgevers die met illegalen werken. Het kabinet heeft de suggestie van de PvdA overgenomen om bij het terugvorderen met fictieve arbeidstermijnen te werken (bijvoorbeeld door te veronderstellen dat de illegaal al een jaar in dienst is geweest).

>> **De PvdA wil de financiële sancties voor werkgevers die illegalen uitbuiten zeer fors verhogen. De extra inkomsten moeten worden benut voor extra controle en handhaving.**

De PvdA heeft bij de behandeling van de Illegalennota een aantal moties ingediend om harder op te treden tegen werkgevers en verhuurders die profiteren van de uitbuiting van illegalen. Illegalen die zich schuldig maken aan criminaliteit, moeten na het uitzitten van de straf niet weer worden vrijgelaten in de stad maar worden overgedragen aan de vreemdelingendienst om te worden uitgezet.

HUISVESTING VAN ILLEGALEN EN KWETSBARE GROEPEN

In de oude stadswijken zijn vele huisjesmelkers en criminele organisaties die mensen schandalig uitbuiten door woningen per uur of per vierkante meter te verhuren. Dit zorgt voor

levensgevaarlijke situaties, overlast en sociale spanningen. Uitbuiting van illegalen en kwetsbare groepen moet keihard worden aangepakt. De minister van Justitie en de minister van VROM moeten voldoende mogelijkheden en middelen bieden voor het tegen gaan van dit soort praktijken.

Illegale verhuur en uitbuiting door huisjesmelkers moet worden aangepakt door sluiting en eventueel onteigening van de woning. Bestuurlijke boetes moeten mogelijk zijn om huisjesmelkers met een 'lik op stuk' beleid aan te kunnen pakken.

De minister van Binnenlandse Zaken moet met de gemeenten afspraken maken over een effectieve bestrijding van dergelijke vormen van illegale verhuur en uitbuiting. Aangezien er sprake is van overtreding van de huisvestingsverordening, de bouwverordening en het ontbreken van vergunningen moeten de gemeenten het voortouw nemen in de aanpak van illegale verhuur. Gemeenten zullen pand voor pand, woning voor woning, moeten controleren op onveilige en onmenselijke situaties achter de voordeur. Actieve steun van rijksdiensten zoals de vreemdelingendienst is onontbeerlijk. Zo moeten illegale woning- en kamerverhuurbedrijven ook worden aangepakt door de FIOD en de Belastingdienst.

>> **De rijksoverheid moet de gemeenten ondersteunen in de aanpak van illegale verhuur. Hiertoe moet een bindend convenant worden afgesloten met de grote steden.**

Huisjesmelkers verhuren niet alleen aan illegalen. Ook rechtmatig in Nederland verblijvende personen zijn regelmatig slachtoffer van uitbuiting door malafide verhuurders. Tijdelijke werknemers uit de Oost-Europese lidstaten hebben nauwelijks mogelijkheden tot legale betaalbare huisvesting. Ook jongeren die niet langer bij ouders kunnen wonen en mensen die na een scheiding op straat komen te staan, zijn veelal afhankelijk van malafide verhuurders op de particulie-

re markt. Voor kwetsbare groepen moet betaalbare huisvesting en opvang gerealiseerd worden.

>> **Woningcorporaties en gemeenten moeten afspraken maken over het realiseren van opvang en huisvesting van kwetsbare groepen die geen toegang hebben tot de reguliere woningmarkt.**

Bij deze aanpak van illegale bewoning (ook illegale onderverhuur, overbewoning etc) zullen ook mensen op straat komen te staan die een nieuwe woning nodig hebben. Bijvoorbeeld minder draagkrachtige starters, alleenstaande bijstandmoeders, studenten. Gedurende de inhaalslag die in steden als Den Haag en Rotterdam nodig is, zullen voor de opvang van deze mensen woningen in de hele regio moeten worden gereserveerd. De aangepakte woningen moeten weer zo snel mogelijk beschikbaar komen voor reguliere bewoning.

>> **Woningbouwcorporaties moeten woningen reserveren voor mensen die afhankelijk zijn geworden van illegale verhuur en huisjesmelkers.**

In het hoofdstuk over 'Goed Wonen', verderop in dit boekje, zal uitgebreider in worden gegaan op de aanpak die de PvdA voorstelt op het gebied van illegale verhuur.

EENMALIGE PARDONREGELING

Het kabinet was van plan, met steun van CDA, LPF, VVD en D66, ruim 26.000 uitgeprocedeerde asielzoekers het land uit te zetten. Velen hebben echter nog een procedure lopen. Vele anderen kunnen helemaal niet terug omdat het land van herkomst verre van veilig is, of omdat de overheid van dat land deze mensen helemaal wil hebben. De PvdA heeft met andere partijen en maatschappelijke organisaties gepleit voor een pardonregeling voor alle asielzoekers die al langer dan 5 jaar in Nederland zijn.

Van de plannen van Minister Verdonk komt tot nu toe niets

terecht. Een deel van de betrokkenen heeft gewoonweg alsnog een vergunning gekregen; zij vroegen terecht om asiel. Een deel heeft, hoewel de aanvraag was afgewezen, toch een vergunning gekregen op humanitaire gronden. Een kleinere groep is vrijwillig teruggekeerd en een nog veel kleiner groepje is 'uitgezet'. De dreigende grootspraak van de minister is gestrand op de vaak tragische werkelijkheid van deze gezinnen, die als gevolg van het beleid onder enorme spanning stonden of staan.

>> **De PvdA bepleit nog steeds een ruimhartige éémalige pardonregeling voor alle asielzoekers die al langer dan vijf jaar in Nederland zijn.**

TERUGKEERBELEID

Bij een stringente aanpak van uitbuiting van illegaliteit zullen ook meer illegalen in hechtenis worden genomen. Zij zullen moeten worden uitgezet. De minister van Vreemdelingenzaken is daarvoor verantwoordelijk. Een deel van de illegalen zijn afgewezen asielzoekers. Ook voor hen geldt dat er geen toekomst in Nederland is. Op dit moment wordt de opvang gewoon beëindigd na een afwijzing van het asielverzoek en vertrekt de asielzoeker meestal m.o.b., 'met onbekende bestemming'. De realiteit is dat een deel daarvan in Nederland blijft en met name naar de grote steden trekt. Daar komen ze terecht in soms mensonterende omstandigheden; rechteloos en uitzichtloos. Een verval richting drugsgebruik, prostitutie en criminaliteit is onderdeel van die harde werkelijkheid. Gemeenten en maatschappelijke organisaties hebben de opvang van deze groep de laatste jaren voor hun rekening genomen. De PvdA is van mening dat de rijksoverheid uitgeprocedeerde asielzoekers niet langer op straat moet zetten. Intensieve begeleiding gericht op terugkeer (dus niet volledig aan de verantwoordelijkheid van de asielzoeker overlaten) en tot dat moment opvang in uitzetcentra.

>> **Uitgeprocedeerde asielzoekers moeten intensief worden begeleid richting terugkeer naar land van herkomst en tot dat moment worden opgevangen in uitzetcentra.**

GOED WONEN

De PvdA staat voor een ongedeelde stad. We leggen ons niet neer bij het feit dat mensen in een wijk wonen waar ze alleen blijven omdat ze geen andere keuze hebben, omdat ze niet in staat zijn de verhuishwagen te betalen. Gedwongen segregatie moet worden voorkomen. Voor de PvdA is het onaanvaardbaar dat de postcode de perfecte voorspeller aan het worden is van maatschappelijke voorspoed en ellende.

Toegankelijkheid en betaalbaarheid zijn essentieel voor een ongedeelde stad. De werkelijkheid van de grote stad staat daar ver vanaf. Discussies over het vrije recht van vestiging zijn tamelijk theoretisch wanneer de woonkeuzen voor kansarmen steeds kleiner worden.

De PvdA staat ook voor een hoogwaardige stad. Woningen spelen hierbij een centrale rol. Wonen is een grondrecht; een goede woning is geen luxe. De kwaliteit van woningen in veel stedelijke buurten is niet meer van deze tijd. Hetzelfde geldt voor zaken als de isolatie. Denk aan de naoorlogse maisonnettes. Of aan de portiekflats zonder lift. In de jaren vijftig de trots van wederopbouwend Nederland. Op dit moment voor bewoners een laatste kans-woning. Ze wonen er alleen maar omdat ze geen andere keuze hebben. Vanwege de woningnood in steden. Of vanwege een beperkte beurs.

Het kabinetsbeleid, met bezuinigingen op de stedelijke vernieuwing en een nieuw huurstelsel dat segregatie bevordert, heeft te weinig oog voor de problemen (en kansen!) die zich in veel wijken voordoen. De PvdA wil dat de bewoners cen-

traal worden gesteld, niet alleen op papier maar ook in de praktijk!

EEN HOOGWAARDIGE STAD: STADSVERNIEUWING

De kwaliteit van de bestaande huizen in de oude volkswijken maar ook in naoorlogse arbeiderswijken laat vaak te wensen over. Soms een gevolg van andere woonwensen, andere samenstelling van huishoudens en dergelijke en soms ook gewoonweg uitgewoond en aan vervanging toe. In alle steden in Nederland wordt daarom gewerkt aan herstructurering. Van Malburgen in Arnhem tot Stadbroek in Sittard. Van zeer grootschalig tot kleinschalig. De woningbouwcorporaties zijn daarbij onmisbaar. De overheid moet geld beschikbaar blijven stellen voor het aanpakken van straten, pleinen en groen, voor bodemsanering, het opknappen van sociale voorzieningen (scholen, medisch centrum e.d.), het saneren of opknappen van winkelcentra. Zodat er ook projecten financieel uit kunnen met een flink aandeel sociale woningbouw.

De PvdA is overtuigd van de noodzaak te blijven werken aan betere woningen die tegelijkertijd betaalbaar blijven. We willen een einde maken aan de situatie waarbij (naoorlogse) arbeiderswijken doorgangshuizen zijn voor bewoners die ze zo snel mogelijk weer willen verlaten. Dus is renovatie, sloop en nieuwbouw noodzakelijk. In Kanaleneiland in Utrecht, de Rotterdamse Tarwewijk of de Kolenkitbuurt in Amsterdam. In de Beterbegroting van de PvdA wordt 250 miljoen euro extra uitgetrokken voor woningbouw, onder andere voor het Investeringsfonds Stedelijke Vernieuwing. In verschillende gemeenten stagneert de uitvoering van de bestaande plannen, omdat er onzekerheid is over de bijdrage die het rijk zal leveren.

>> **Op de rijkssubsidies voor het aanpakken van oude wijken kan niet worden bezuinigd. De PvdA wil hiervoor zelfs minimaal 250 miljoen euro extra uittrekken.**

Het gaat niet alleen om subsidies van het Rijk. Ook corporaties en projectontwikkelaars zullen moeten mee investeren. Herstructurering verloopt vaak traag. Zo is er in Utrecht de wijk Hoograven waar bewoners nu al weer voor de derde keer mogen meepraten over toekomstplannen. Het plan dreigt nu weer op de lange baan te worden geschoven omdat de corporatie niet bereid is mee te betalen aan de verliezen op het project. De corporatiesector zelf zegt dat geld nooit een reden kan zijn voor vertraging van een project. Vrijblijvende steun van rijke aan armere corporaties moet dit probleem oplossen, aldus het Kabinet. De praktijk laat zien dat vrijblijvende steun onvoldoende werkt. Arme corporaties moeten de vermogens van rijke corporaties kunnen gebruiken zodat ook zij kunnen investeren in wijkverbetering. Daarom pleit de PvdA voor een heffing op het oververmogen van corporaties. Een mooi voorbeeld daarvan zien we ook in Utrecht: waar corporaties van buiten Utrecht meebetalen aan het realiseren van hostels (dag- en nachtopvang voor verslaafden). Corporaties die andere corporaties bijstaan bij het opknappen van buurten worden vrijgesteld van deze heffing.

>> **Rijke corporaties moeten andere corporaties te hulp schieten bij het investeren in het opknappen van buurten.**

Voor corporaties geldt dat de PvdA de vermogens van de corporaties wil verevenen zodat meer corporaties kunnen investeren in wijkverbetering. De PvdA wil een lagere belastingheffing bij de overdracht van corporatiebezit in het geval van herstructurering en wellicht kan deze overdrachtsbelasting bij herstructurering, in ieder geval in de 56-wijken-aanpak, helemaal komen te vervallen.

In het proces van herstructurering van wijken kan veel tijd verloren gaan doordat grondeigenaren niet meewerken. Hiertoe moet de Onteigeningswet gemeenten meer armslag geven.

- >> **De Onteigeningswet moet worden aangepast zodat eigenaren van onroerend goed herstructurering niet eindelijk kunnen tegenhouden.**

EERST BOUWEN DAN SLOPEN

Om herstructurering op gang te houden, moet er in de eerste plaats worden gebouwd. Voldoende en betaalbare woningen waar de bewoners van de herstructureringswijken, eventueel tijdelijk, naar toe kunnen. Die nieuwbouw staat momenteel bijna stil in ons land. Ook worden er de laatste jaren veel te weinig betaalbare nieuwe woningen gebouwd zodat mensen met een lager inkomen voor nieuwbouw soms niet eens meer in aanmerking komen. Omdat er zo weinig wordt gebouwd en wat er wordt gebouwd zo duur is, staan wij steeds kritischer tegen de streefcijfers van de rijksoverheid als het gaat om het aantal te slopen woningen en te verkopen sociale huurwoningen. Als het even kan moeten waar woningen gesloopt worden eerst nieuwe woningen worden gebouwd zodat de bewoners die hun huizen moeten verlaten de wijk niet hoeven te verlaten. Met name ouderen die heel hun leven al in de buurt wonen, moeten in de wijk kunnen blijven wonen.

- >> **Stelregels moeten zijn; pas slopen als het echt niet anders kan, eerst bouwen dan slopen en meer rekening houden met de wensen van de huidige bewoners.**

Lokaal moet door gemeenten en corporaties worden bekeken hoeveel, welke en in welk tempo woningen gesloopt kunnen worden.

Ook moeten er regionale afspraken gemaakt worden over sloop en nieuwbouw. Het is van belang om goed in de gaten te houden of sloop, nieuwbouw en verkoop wel in overeenstemming zijn met de gewenste voorraaddifferentiatie. Door dit op regionaal niveau te coördineren wordt voorkomen dat te veel goedkope woningen aan de voorraad worden onttrok-

ken, zonder dat daar betaalbare nieuwbouw tegenover staat. Een voorbeeld hoe het niet moet is Leidschendam-Voorburg. Aan de grens met Den Haag werden goedkope woningen gesloopt, die op het niveau van de regio Haaglanden nog prima hadden kunnen blijven bestaan. Als dergelijke woningen blijven staan, is er meer ruimte om de echt slechte woningen, bijvoorbeeld in Transvaal, met geruster hart te slopen.

Nadat woningen gesloopt zijn, duurt het vaak een hele tijd voordat er gebouwd wordt. Bijvoorbeeld omdat de bouwvergunning nog niet rond is. Dit betekent dat een terrein onnodig lang braak ligt. Dit heeft meerdere nadelen. Er zijn woningen aan de woningmarkt onttrokken die er ook nog een aantal maanden of jaren hadden kunnen staan. En het braakliggende terrein zorgt voor verdere verloedering in de wijk, denk aan rondzwerfend afval. Dat is nergens voor nodig en vormt een extra belasting voor de wijk.

- >> **Er mag pas gesloopt worden als er een bouwvergunning voor de vervangende nieuwbouw is afgegeven. Dit om te voorkomen dat stukken van wijken nodeloos lang braak liggen.**

MET SLOPEN LOS JE GEEN SOCIALE PROBLEMEN OP

In bijna alle wijken wordt dezelfde oplossing gekozen voor de problemen: grootschalige sloop/nieuwbouw. Maar met grootschalige sloop los je niet alle problemen op. Sterker nog je verschuift de sociale problemen, overlasterisituaties, verpaupering van woningen en woonomgeving etc naar andere buurten. Gemeente, politie, corporaties moeten die situaties eerder erkennen en ingrijpen. Lokale afspraken tussen gemeenten en woningbouwcorporaties die bijdragen aan een evenwichtiger samenstelling van wijken worden ondersteund. De 'doelstelling' van het Rijk voor het slopen van 16.000 woningen per jaar moet van tafel. Minister Dekker

heeft naar aanleiding van een vraag hierover van de PvdA bij de behandeling van de VROM-begroting gezegd dat zij gemeenten niet zal verplichten om een bepaald aantal woningen te slopen. De sloopcijfers zijn indicatief en vloeien voort uit de plannen die bij het ministerie bekend zijn.

>> **Om te voorkomen dat de sloopcijfers toch als een soort 'doelstelling' gaan functioneren, wil de PvdA dat de minister deze cijfers uit haar plannen schrapt. Het gaat immers om de verbetering in de wijk, niet om het aantal gesloopte woningen**

De PvdA heeft aan de minister van Volkshuisvesting gevraagd om te onderzoeken of renovatie en extra aandacht voor beheer in een aantal gevallen niet goedkoper en efficiënter is dan sloop en nieuwbouw. Daar waar woningen echt op zijn, is sloop en nieuwbouw natuurlijk nodig. Maar te vaak worden ook woningen gesloopt die er helemaal niet zo slecht aan toe zijn.

ONGEDEELDE STAD

Via sloop/nieuwbouwprogramma's wordt geprobeerd de opbouw gemengder te maken. Deze aanpak is vaak te traag en contraproductief. Te traag omdat herstructurering een proces van lange adem is. En de leefbaarheidsproblemen nu moeten worden aangepakt. Contraproductief omdat door grootschalige herstructurering met bijbehorende onzekerheid en instroom van mensen met weinig kansen de leefbaarheid verder achteruit gaat. Mensen die maatschappelijk stijgen zullen nog sneller de verhuiscwagen pakken. Deze mensen willen we aan de buurt binden. Dat kan door de veiligheid en de leefbaarheid te vergroten. Als dat niet op orde is, dan vertrekken ze. Als dat op orde is, dan kan een volgende stap zijn om deze mensen hun huurwoning te laten kopen. En als er ruimte is voor nieuwbouw, dan moeten duurdere woningen gebouwd worden waar deze mensen naar

kunnen doorstromen. Alleen sloop en nieuwbouw levert niets op. Maar kleinschalige sloop en nieuwbouw als aanvulling op een breder pakket van maatregelen, bijvoorbeeld op het gebied van leefbaarheid, kan wel bijdragen aan een evenwichtigere opbouw van de wijk.

WOONRUIMTE VERDELEN

Ook over de woonruimteverdeling zijn regionale afspraken nodig. Steeds vaker hebben steden in een grotere regio afspraken gemaakt over één woonmarkt. Wat de PvdA betreft wordt dat regel. Binnen de regio kunnen nog steeds bepaalde vestigingseisen worden gesteld. Ook kan besloten worden een bepaald percentage van het woningaanbod of bepaalde woningen (tijdelijk) aan het vrije woningaanbod te onttrekken en om ze gericht toe te wijzen. Een stad, of liever een regio, heeft dus mogelijkheden om door te sturen op de instroom de samenstelling van wijken geleidelijk te beïnvloeden. Of dat noodzakelijk en gewenst is, is in de eerste plaats een lokale afweging, uiteraard binnen de wet.

Het gericht toewijzen van woningen en het weren van tweede kans huurders uit straten en portieken, die al overladen zijn met problemen, is in veel steden al de praktijk. In de Kolpingbuurt in Nijmegen en in Pijsweerd in Utrecht vindt positieve ballotage plaats. Ex-delinquenten krijgen in deze buurten geen woning. Zij krijgen elders in de stad wel een tweede kans. Dit is een effectieve manier om op korte termijn de leefbaarheid van deze buurten en hun bewoners te verbeteren.

>> **Lokale afspraken tussen gemeenten en woningbouwcorporaties die bijdragen aan een evenwichtiger samenstelling van wijken of leefbaardere buurten worden ondersteund.**

Voor een evenwichtige opbouw van wijken en om segregatie tegen te gaan, moeten een aantal 'hekkens' gesloopt worden.

De hekken die er voor mensen met lagere inkomens zijn opgetrokken rond randgemeenten en betere buurten moeten verdwijnen, evenals de hekken rond mindere buurten voor mensen met hogere inkomens. Nu zijn er te weinig betaalbare woningen in randgemeenten en betere buurten. Mensen met een laag inkomen kunnen daar dus niet wonen. En in wijken met betaalbare woningen gelden vaak inkomensgrenzen: iemand met een hoger inkomen komt niet in aanmerking voor zo'n woning. Dit leidt tot steeds verdergaande segregatie. Er moet meer sociale woningbouw gerealiseerd worden in de randgemeenten. Op die manier ontstaat er ook meer ruimte voor de differentiatie die in de stad zo gewenst is om ook mensen met hogere inkomens vast te kunnen houden. Een goed voorbeeld is te vinden in de regio Haaglanden. Daar hebben de woningbouwcorporaties en gemeenten afgesproken dat de slagingskansen van mensen met lagere inkomens in de randgemeenten omhoog moeten. En die van mensen met hogere inkomens in de centrale stad. Op die manier wordt de keuzevrijheid van mensen vergroot. Het is in deze regio gelukt om de trend van segregatie te keren. In gemeenten als Zoetermeer en Westland is het aantal goedkope woningen gestegen.

>> **De overheid moet ingrijpen als blijkt dat gemeenten of corporaties in randgemeenten niet mee willen werken aan regionale afspraken die de keuzevrijheid vergroten en segregatie tegengaan.**

In Bos en Lommer bestaat 85 % van de woningvoorraad uit goedkope sociale huurwoningen. Het zal weinig verbazing wekken dat hier vooral mensen met lagere inkomens wonen. Om een evenwichtiger buurt te krijgen hoeft echter niet direct aan sloop en nieuwbouw gedacht te worden. Wanneer ook mensen met een hoger inkomen in aanmerking komen voor een huurwoning in dit gebied, dan zorgt dat ook voor een evenwichtiger samenstelling. Dat gaat sneller dan sloop en nieuwbouw en kost waarschijnlijk ook veel minder geld.

Oneigenlijke belemmeringen en criteria in de huidige systemen van woonruimteverdeling (die overigens verschillen van regio tot regio) waarmee bijvoorbeeld witte wijken wit worden gehouden, moeten worden opgeheven. Zo leiden criteria als “woonduur” en inschrijvingsduur’ ertoe dat allochtonen veelal op achterstand staan om voor een gewilde woning in aanmerking te komen.

>> **Woonruimteverdeling mag nooit leiden tot segregatie. Criteria die daartoe bijdragen moeten worden afgeschaft.**

In de grotere steden is ook een groeiende groep woningzoekenden die om uiteenlopende redenen geen gewone (corporatie)woning kunnen of mogen huren. Het gaat vaak om nieuwkomers in de stad, die geen sociale of economische binding (werk) hebben en niet zelden van een heel laag inkomen moeten rondkomen. Deze woningzoekenden komen vooral terecht in wijken met goedkope huurwoningen in particulier bezit, niet zelden verouderd, verwaarloosd, te klein en gehorig. Steeds vaker gaat het om illegale verhuur of onderverhuur, waarvoor geen toestemming of vergunning is gegeven. Woningen worden opgedeeld, leidend tot overbewoning en gevaarlijke situaties. Onder deze woningzoekenden zit ook een grote groep kansarme migranten. Vanwege de slechte kwaliteit en de te hoge prijs is de doorstroming in deze woningen heel hoog. Deze kansarmen zijn vooral bezig met overleven. Ze proberen van dag tot dag het hoofd boven water te houden. Ze hebben geen stabiele woonsituatie of inkomen. Al met al geen ideale situatie om eens een taalcurcus te gaan volgen of je druk te maken om je burens of je straat.

Corporaties en gemeenten moeten afspraken gaan maken om deze groep ook een stabiele woonsituatie te geven. Dat betekent zorgen voor een goedkoop woningaanbod, verspreid over de hele stadsregio, en voor speciale woonvormen

voor de meest kwetsbare groep zoals sociale pensions, short stay hotels, internaten en kleinschalige begeleid wonen projecten. Woningbouwcorporatie Maasoevers-Woonbron in Rotterdam heeft zichzelf ten doel gesteld 10% van haar woningbezit aan te bieden voor dit “souterrain van de woningmarkt.

>> **Corporaties in en rond de grote steden moeten verantwoordelijkheid nemen voor het aanbieden van goedkope woningen en speciale vormen van begeleid wonen voor de meest kansarme inwoners van de stad.**

Dit is niet alleen bestemd voor kansarme migranten, maar ook voor andere kwetsbare groepen die anders overgeleverd zijn aan huisjesmelkers of op straat moeten slapen. Als in regionaal verband alle corporaties zo een taakstelling overnemen kan aan kwetsbare mensen in de grote stad en regio een onderdak worden geboden.

GEDIFFERENTIEERDER BOUWEN

Om een evenwichtiger bevolkingsopbouw in alle wijken van de stadsregio te krijgen moeten er op VINEX-lokaties en in de randgemeenten meer sociale huurwoningen worden gebouwd en in de oude volkswijken minder. Dwingende afspraken moeten mogelijk worden op regionaal niveau. Het bouwen van duurdere huurwoningen en koopwoningen maken binnen de buurt een ‘wooncarière’ mogelijk, waardoor de binding aan de buurt kan verbeteren.

>> **Er moeten meer sociale huurwoningen worden gebouwd op de nieuwbouwlocaties**

Ook de verkoop van sociale woningen aan huurders of andere wijkbewoners kan voorkomen dat mensen die in inkomen vooruit gaan meteen de verhuishagen voor laten rijden om de wijk te verlaten.

>> **Huidige bewoners moeten hun eigen huis kunnen kopen.**

De PvdA wil wel van de dwingende ‘streefcijfers’ van het rijk af voor de verkoop van dit corporatiebezit. Op regionaal niveau moet worden afgewogen welke en hoeveel woningen. Bijvoorbeeld in de regio Rotterdam is een betere spreiding van sociale huurwoningen over de regio wenselijk. Verkoop (of sloop) van sociale huurwoningen in de buurgemeenten van Rotterdam is dan dus minder wenselijk. Hierover moeten op regionaal niveau afspraken worden gemaakt.

>> **In de randgemeenten rond de grote steden moeten zo min mogelijk sociale woningen worden gesloopt en verkocht zodat ook lagere inkomens een kans krijgen zich daar te vestigen.**

Dus: goedkope nieuwbouw vooral in betere buurten en randgemeenten. Gemeenten die niet mee willen werken aan regionale afspraken moeten worden aangepakt, bijvoorbeeld door boetes op te leggen via de Gemeentefondswet of de Huisvestingswet. De minister van VROM kiest tot nu toe alleen voor het dreigement dat gemeenten die niet meewerken gekort zullen worden op de subsidies die het rijk verstrekt voor het bouwen van woningen. Aangezien deze subsidies vooral van belang zijn bij het bouwen van goedkope woningen en de betreffende ‘onwillige’ randgemeenten die nu juist niet willen bouwen, is dit een loze dreiging. De PvdA wil daadkrachtiger optreden tegen ‘freeriders’; gemeenten die regionale afspraken frustreren.

De PvdA-afdelingen in de regio Utrecht hebben gezamenlijk een plan gemaakt om genoeg betaalbare woningen te bouwen in de regio en dan met name in de randgemeenten. Dergelijke voorbeelden verdienen navolging.

>> De rijksoverheid moet daadkrachtiger optreden tegen gemeenten die regionale afspraken over het bouwen van goedkope woningen frustreren.

Dat laat onverlet dat er op andere plekken veel woningen worden verhuurd en beheerd door corporaties waar de huidige huurder of een ander de woning zou willen kopen. En dus wil investeren in de wijk. Daarvoor heeft de PvdA de koopsubsidie geïntroduceerd. Koopwoningen worden met de sociale koopsubsidie bereikbaar voor mensen met midden- en lagere inkomens. De huidige regeling Wet bevordering eigenwoningbezit (BEW), waarin die sociale koopsubsidie wordt geregeld, werkt in de praktijk echter onvoldoende. Ruim drie jaar geleden is deze wet van kracht geworden. Maar de koopprijzen zijn sindsdien zodanig gestegen dat er nog nauwelijks woningen binnen het bereik vallen. Bovendien blijkt de regelgeving ingewikkeld in de uitvoering te zijn. Voor het kabinet vormt dit aanleiding om de BEW regeling af te schaffen. De PvdA is het daar niet mee eens. Wij zien alleen maar méér redenen om de mensen met lagere inkomens te ondersteunen bij de financiering van een koopwoning. Daarom heeft de PvdA een verbeterd voorstel van wet ingediend: de BEW-Plus.

Onder de lagere en middeninkomensgroepen bestaat een grote wens om te kopen. De koopsector is echter voor hen onbereikbaar als gevolg van de forse prijsstijgingen. Met de voorgestelde BEW-Plus wil de PvdA dat sociale koopwoningen weer bereikbaar worden. Onder een sociale koopwoning wordt door de regering een woning verstaan met een koopprijs van maximaal – 156.500 inclusief transactiekosten – 169.000 (prijspeil 2005). Op dit moment is deze woning nog slechts bereikbaar voor inkomens boven de – 37.000. De BEW-Plus maakt het mogelijk - met een Nationale Hypotheekgarantie (NHG) - dat lagere inkomens deze woning verantwoord kunnen kopen. De BEW-Plus maakt daarmee de sociale koopwoning weer tot een volwaardig onderdeel van het volkshuisvestingsbeleid.

>> De Wet op de Koopsubsidie voor woningen moet worden aangepast zodat meer mensen er gebruik van kunnen maken.

>> Prioriteit, ook voor de voortgang van de herstructurering van de oude wijken, is de woningbouw weer op gang te brengen.

De PvdA wil dat veel meer dan nu het geval is de vraag van de huidige wijkbevolking het uitgangspunt is zodat zij een wooncarrière binnen de wijk kunnen maken. Dat betekent dat als je inkomen verbetert, je binnen de wijk een duurder huis kunt huren of kopen. Het betekent ook dat als je ouder wordt en behoefte hebt aan een zorgwoning, die ook beschikbaar is. De rijksoverheid moet een dergelijke aanpak financieel blijven steunen.

>> Een meer gevarieerde wijk moet een ‘wooncarrière’ binnen de eigen wijk mogelijk maken

Het vastlopen van nieuwbouw en herstructurering van wijken heeft ook direct effect op speciale doelgroepen zoals ouderen, studenten en middengroepen. Oorzaak is het gebrek aan mogelijkheden tot doorstroming. Oplossingen moeten gezocht worden in het bouwen van seniorenwoningen zonder de behoefte aan verpleeghuisbedden uit het oog te verliezen en studentenwoningen die in aantal flexibel zijn om snel in te kunnen springen op variërende studentenaantallen.

>> Bij nieuwbouw moet ook rekening worden gehouden met speciale doelgroepen zoals ouderen en studenten.

In de verschillende regio's bestaat een specifieke behoefte aan goedkopere woningen voor het middenkader zoals in Amsterdam, in andere regio's is er juist behoefte aan meer sociale huurwoningen voor de laagste inkomens zoals in Den

Haag waar mensen met een uitkering nu de helft van hun uitkering al aan wonen moeten uitgeven.

- >> **Om de slagingskansen voor de laagste inkomens te verbeteren moet er ook goedkoper gebouwd worden zodat de nieuwbouwhuren laag kunnen zijn.**

KEUZEVRIJHEID

Het kabinet Balkenende heeft fors het mes gezet in de huursubsidie. Mensen met lage inkomens hebben daardoor nog minder keuze waar ze wonen. Zij raken steeds meer aangewezen op de wijken met de goedkoopste woningen. De PvdA wil de bezuiniging op de huursubsidie terugdraaien.

De PvdA vindt het van groot belang dat mensen met een laag inkomen ook een bredere keuze krijgen waar ze gaan wonen in de stadsregio. Daartoe willen wij de huursubsidie aanpassen. In VINEX-wijken en randgemeenten zijn veelal de huren hoger dan in de oude volkswijken. De laagste inkomens kunnen de huur, ondanks de huursubsidie, niet betalen. Dat kan worden opgelost door de corporaties in deze buurten voor groepen woningen een lagere aanvangshuur te laten vragen. Dit kost de corporatie geld. De PvdA vindt dit een goede inzet van de vermogens van de corporaties.

- >> **Meer mensen moeten nieuwe huurwoningen weer kunnen betalen. Daarvoor moet de corporaties woningen in betere buurten goedkoper aanbieden.**

Er is ook vaak sprake van regelrechte discriminatie en racisme door particuliere verhuurders. Allochtonen die prima de betreffende woning kunnen betalen, wordt de woning toch geweigerd. Dit moet op dezelfde wijze worden blootgelegd en aangepakt als de aanpak die de gemeente

Tilburg koos voor het aanpakken van discriminatie in het uitgaansleven.

- >> **De PvdA wil een actieve aanpak van discriminatie door verhuurders.**

In het licht van de discussie over de eenzijdige samenstelling van wijken in de grote steden moeten we ons ook realiseren dat 'scheefwonen', mensen die met een beter inkomen in een goedkope woning blijven wonen, in een achterstandwijk juist prima is. Het kabinet wil 'scheefwonen' aanpakken.

- >> **Scheefwoners in achterstandswijken moeten niet worden aangepakt.**

ILLEGALE VERHUUR

Grote steden hebben te maken met verschillende soorten van illegale verhuur en onderhuur. Huisjesmelkers die mensen in kwetsbare posities huisvesten, malafide bemiddelaars die voor woekerprijzen bemiddelen in onderhuurwoningen, maar ook stelletjes die voor de zekerheid de huurwoning aanhouden op het moment dat ze gaan samenwonen.

Illegale verhuur van woonruimte zorgt voor problemen omdat het de leefbaarheid in wijken verslechtert (veel verhuizen, moeilijk aan te spreken op slecht gedrag, dekmantel voor illegaal gedrag etc), er sprake is van uitbuiting en fraude (bijvoorbeeld uitkeringsfraude) en voorpiepen op de wachtlijsten voor sociale huurwoningen.

Verschuilde maatregelen zijn nodig om al deze vormen van illegale verhuur en onderhuur aan te pakken.

Steden als Rotterdam en Den Haag hebben relatief veel te maken met illegale bewoning georganiseerd door huisjesmelkers. Naast de ongewenste vormen van uitbuiting van mensen in kwetsbare posities en de negatieve effecten op de leefbaarheid, die met de grootschalige illegale (onder)ver-

huur gepaard gaan, verliezen de officiële instanties ook het zicht op wie nu eigenlijk waar woont. Ook in het kader van de bestrijding van terrorisme is dat een ongewenste ontwikkeling. De PvdA vindt dat we moeten weten wie waar woont. Het opheffen van de anonimiteit komt dus zowel de leefbaarheid als de veiligheid ten goede.

In een stad als Amsterdam is er een levendige handel in onderhuur van corporatiewoningen. Schattingen van de omvang van onderverhuur van sociale huurwoningen lopen uiteen van 10 tot 20 % van het totale bezit van de woningcorporaties. Ook woningen van particuliere verhuurders worden veelvuldig onderverhuurd. Vaak wordt met de onderhuur van een woning veel geld verdiend. Mensen worden uitgebuit en er wordt voor gedrongen op mensen die netjes via de wachtlijst van de corporatie aan een woning proberen te komen.

Een aantal corporaties zetten zich actief in voor het opsporen en aanpakken van onderverhuur. In verschillende gemeenten bestaan projecten voor een gerichte aanpak van onderhuur en illegale verhuur. Volgens de PvdA zijn er meer maatregelen nodig. Daarom presenteerde de PvdA eind 2004 een plan van aanpak met maatregelen die een bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van de problematiek rond illegale (onder)verhuur (zie voor de volledige tekst van dit plan van aanpak de website www.pvda.nl onder 'Plannen & Alternatieven').

Er moet vaker en beter gecontroleerd worden op illegale (onder)verhuur. Gemeenten dienen daartoe interventieteams op te richten die actief op zoek gaan naar misstanden in de wijken. Deze interventieteams dienen samen op te trekken met andere instanties, zoals de brandweer en bouw- en woningtoezicht voor veiligheidsaspecten, sociale dienst en huursubsidie-inspecteurs voor fraudebestrijding.

>> **Verhuurders, gemeente en andere betrokken instanties moeten afspraken maken over het uitwisselen van gegevens en het controleren van woningen, zodat illegale onderhuur sneller zichtbaar wordt en huisjesmelkers aangepakt kunnen worden.**

Op dit moment richten slechts een aantal corporaties en particuliere verhuurders zich op een actieve en gerichte aanpak van illegale verhuur en onderhuur. Het fatsoenlijk beheren van het eigen woningbestand en daardoor dus ook het actief aanpakken van onderhuur is een verantwoordelijkheid van de verhuurder. Om de vrijblijvendheid in de aanpak van illegale onderverhuur tegen te gaan moet controle van het woningbezit door de verhuurder worden afgedwongen. Bij sociale verhuurders kan dit afgedwongen worden via het Besluit Beheer Sociale Sector.

>> **Corporaties moeten jaarlijks minimaal 10% van hun woningen controleren op illegale verhuur en onderhuur. Particuliere verhuurders moeten woningbestanden periodiek ter controle aan de gemeente kunnen aanbieden.**

Onderhuur is voorpiepen en vaak ook een vorm van uitbuiting (woekerhuren voor de onderhuurder). Doordat een andere huurder de woning betreft zonder inmenging van de corporaties is er geen sturing mogelijk in de samenstelling van de wijk. Huurbescherming voor onderverhuur wordt daarom afgeschaft. Wel moeten er verspreid over de stad voorzieningen (kamers en begeleid wonen) zijn om kwetsbare mensen op te kunnen vangen die anders op straat komen te staan.

>> **Huurbescherming bij onderverhuur moet afgeschaft worden. Gemeenten moeten de mogelijkheid krijgen om bestuurlijke boetes op te leggen bij illegale verhuur.**

Verhuurders hebben soms moeite met het bewijzen van illegale onderhuur. Ook wanneer een hoofdhuurder niet meer op het adres van de huurwoning staat ingeschreven moeten verhuurders bewijzen harde bewijzen, zoals een verklaring van de onderhuurder, op tafel leggen de onderhuur te kunnen aantonen. Op dit moment is het mogelijk in het huurcontract bepalingen op te nemen die onderverhuur expliciet verbieden en die de bewijslast voor onderhuur bij de huurder neerleggen. Voor bestaande huurcontracten is het omdraaien van deze bewijslast niet mogelijk.

>> **De bewijslast bij onderhuur moet bij de huurder liggen indien er een sterk vermoeden bestaat van illegale onderverhuur.**

In sommige steden zijn de wachtlijsten voor huurwoningen opgelopen tot ruim zeven jaar. Mensen die gaan samenwonen lopen een risico wanneer ze direct de woning opzeggen: wanneer blijkt dat het samenwonen niet werkt moet degene die de woning heeft opgezegd jaren wachten op een andere betaalbare huurwoning. Ook voor mensen die tijdelijk in het buitenland verblijven en mensen die langdurig verblijven in verpleeghuizen of gevangenissen zijn mogelijkheden voor het tijdelijk en legaal onderverhuren van de woning dikwijls niet goed geregeld. De verhuurder moet toestemming geven voor huisbewaarderschap. Na een weigering door de verhuurder is een bezwaarprocedure niet mogelijk. Om illegale onderverhuur tegen te gaan moet het instrument van legaal huisbewaarderschap verbeterd worden.

>> **Het instrument van huisbewaarderschap moet landelijk ingezet en verbeterd worden om tijdelijke legale onderverhuur mogelijk te maken. Huisbewaarderschap moet ook mogelijk zijn voor mensen die gaan samenwonen ('proef-samenwonen', zodat er een weg terug is). Daarnaast moet er een beroepsprocedure komen voor huurders**

van wie een legitieme aanvraag van huisbewaarderschap door de verhuurder is afgewezen.

BETROKKEN BEWONERS

Er is geen kant-en-klaar recept voor vernieuwing dat overal kan worden toegepast. Iedere wijk kent zijn eigen geschiedenis, zijn eigen bewoners en zijn eigen problemen en kansen. Het Willemskwartier, een vooroorlogse woonbuurt dicht bij het centrum in Nijmegen, is onvergelijkbaar met de hoogbouw in de naoorlogse buurten van de Rotterdamse buitenwijk Hoogvliet. Elke buurt verlangt een eigen aanpak. Maar in alle gevallen geldt dat de aanpak van de oudere wijken alleen een succes kan worden, indien bewoners de 'vragende' partij worden. Zij moeten zich niet keren tegen de vernieuwing van de wijk, maar moeten de drijvende kracht worden. Zij moeten als het ware de vernieuwing af willen dwingen. Bewoners 'binden' is in dit opzicht het sleutelwoord. Bewoners binden aan hun buurt, als doelstelling van de aanpak. Maar ook bewoners binden aan de aanpak van de oude wijken.

>> **De bewoners moeten de 'vragende' partij zijn bij de aanpak van oudere wijken: zij moeten de drijvende kracht achter de vernieuwing worden.**

Bewoners staan nu vaak negatief tegenover herstructurering, omdat zij bang zijn dat ze nieuwe woningen niet zullen kunnen betalen. Ze moeten dan 'wijken voor de rijken'. Deze angst wordt aangewakkerd door de bezuinigingen op de huursubsidie en de nieuwe huurplannen van het kabinet. De kans wordt steeds groter dat de nieuwe woningen inderdaad niet meer betaalbaar zullen zijn voor de bewoners. Gemeenten en corporaties moeten afspraken maken om die betaalbaarheid te garanderen.

>> **De PvdA vindt dat de bezuiniging op de huursubsidie moet worden teruggedraaid en dat de huur-**

plannen van tafel moeten, zodat de huidige bewoners ook na de herstructurering in de wijk kunnen blijven wonen.

De betrokkenheid van bewoners bij hun wijk is cruciaal. Het is bepalend voor de dagelijkse leefbaarheid in de wijk. Het zou ook bepalend moeten zijn voor de herstructureringsplannen. De gemeente en de corporaties kunnen die betrokkenheid stimuleren en belonen. Verschillende voorbeelden – zoals het uitgeven van Wijkaandelen of het verenigen van wijkeigenaren – zijn voorhanden. Bewoners worden bij het nemen van initiatief nu nog vaak van het kastje naar de muur gestuurd. Geef duidelijkheid, leg afspraken bijvoorbeeld vast in een convenant. Wie doet wat, wie wordt waarbij betrokken, wanneer gaat wat worden aangepakt, waar kunnen bewoners terecht met klachten, wie is wie in de wijk. Daar gaat het om.

>> Betrek bewoners consequent en vanaf stap 1 bij herstructureringsplannen.

Zodra gemeenten afspraken gaan maken met wijkbewoners is het eerste wat ter tafel komt het wijkbeheer. In sommige oude wijken is de straat vuil en kapot. Vooral wanneer er al wordt gewerkt aan plannen voor herstructurering of de herstructurering eenmaal is begonnen, lijkt er minder aandacht te zijn voor het onderhoud van straten en plantsoenen. Het tegenovergestelde is nodig. Om verpaupering tijdens het proces van herstructurering te voorkomen zal er eerder meer dan minder aan onderhoud moeten gebeuren

>> Tijdens herstructurering moet er extra aandacht zijn voor “schoon en heel” van straten en groen. Op lokaal niveau prestatieafspraken maken met corporaties over aantallen woningen, betaalbaarheid maar ook over inspanningen van corporaties op gebied van leefbaarheid, beheer en opvang mensen met problemen.

In de oude wijken is soms een groot deel van de huurwoningen in particuliere handen. In Amsterdam en Rotterdam zijn huurteams bezig om achterstallig onderhoud en te hoge huren aan te pakken door huisbezoeken, opmeten van woningen en hulp bij het aanspannen van procedures tegen eigenaren. Ervaringen van de teams laten zien dat het voordeel voor huurders jaarlijks kan oplopen tot honderden euro's.

SCHOON EN HEEL

Een van de belangrijkste, want meest voorkomende klacht, in stadswijken is dat er zoveel vuil en kapot is. Daar waar plannen bestaan voor het groots aanpakken van de wijk, bijvoorbeeld met herstructurering, lijkt er nog minder onderhoud plaats te vinden en neemt natuurlijk ook de betrokkenheid van bewoners zienderogen af. Hoewel de landelijke politiek er niet direct iets aan kan doen, willen wij het grote belang van “schoon en heel” hier benadrukken. Er is vaak veel aandacht voor nieuwbouwprojecten en te vaak veel te weinig aandacht voor het onderhoud van de wijken.

Soms is het onderhoud van de straat of wijk afhankelijk van enkele buurtbewoners die wel verder kijken dan de drempel van hun huis. Deze helden en heldinnen moeten meer gesteund worden om verdere verpaupering in de buurten te voorkomen of verhelpen.

>> Er moet op lokaal niveau meer aandacht worden gegeven aan het beheer ('schoon en heel') van buurten.

Een actieve lokale aanpak is nodig. Een aantal dingen lijkt daarbij heel belangrijk.

Ten eerste de aanwezigheid in de wijk. Door reorganisaties, herindelingen, verzelfstandigingen is de gemeente soms ver weg komen te staan van het dagelijks leven in de wijk. Zorg dat die gemeente weer smoel krijgt voor bewoners. Bijvoorbeeld, geef de mensen van stadsbeheer een toezicht houdende rol, laat ze aanwezig zijn en zichtbaar zijn, bij

voorbeeld door een vast team op één wijk te zetten. Repareer snel, anders slaat de verpaupering toe. Zoals in Alkmaar: 'Vandaag gebeld; morgen hersteld'. Haal vaker het huisvuil op in wijken waar de praktijk uitwijst dat dat nodig is. Een goed idee is de "schone wijkgarantie", een initiatief van de PvdA in Arnhem.

In sommige gemeenten blijkt dat het budget voor schoon en heel al een paar maanden voor het einde van het jaar op is. Bewoners die dan bellen met een klacht, moeten wachten tot het volgende jaar, omdat het budget op is. Dit moet zo veel mogelijk voorkomen worden, door een betere planning en/of door meer geld te reserveren voor deze werkzaamheden.

Ten tweede; gemeenten en corporaties moeten – ook tijdens herstructurering – blijven investeren in de wijk. Wijkgericht werken met wijkbudgetten waar bewoners zelf over kunnen (mee-) beslissen en waarbij ze eventueel ondersteund worden door opbouwwerkers.